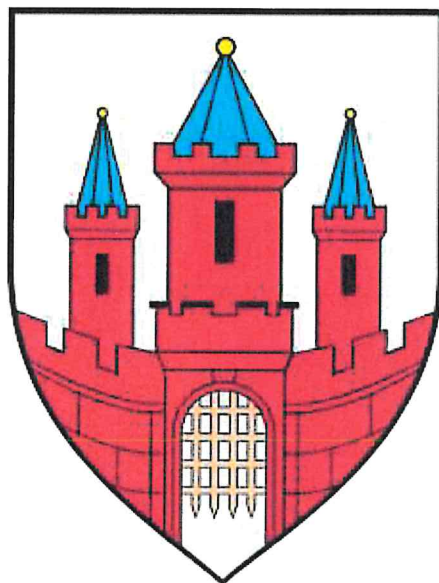

Diagnoza problemów uzależnień

Miasto Malbork
2022

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
DANE DEMOGRAFICZNE.....	5
METRYKA.....	6
DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ.....	6
PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY	7
SZKOLENIA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH	7
DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH.....	8
ZASOBY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	9
WAŻNIEJSZE ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA MŁODZIEŻY.....	9
INNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE SKIEROWANE DO DZIECI I MŁODZIEŻY	9
ŚWIETLICE, GRUPY SAMOPOMOCOWE.....	9
PRZESTĘPCZOŚĆ	10
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	13
GRUPA BADANA.....	13
CEL BADANIA.....	14
PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ.....	15
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE.....	17
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA	21
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE.....	22
UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH.....	24
UZALEŻNIENIA BEHAVIORALNE – ZABURZENIA ODŻYWIANIA	27
PRZEMOC W RODZINIE	29
POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW MIASTA MALBORK	31
BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	33
GRUPA BADANA.....	33
CEL BADANIA.....	33
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	41
METODOLOGIA	41
CEL BADANIA.....	41

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ	41
WYNIKI	42
RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI.....	42
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL	45
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY	52
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE	55
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE: INTERNET, SMARFON, HAZARD	59
PODSUMOWANIE.....	66

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w drugiej połowie 2022 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków oraz uzależnieniami behawioralnymi a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Mieście Malbork wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

- a) dorośli mieszkańcy,
- b) dzieci i młodzież szkolna,
- c) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu,

DANE DEMOGRAFICZNE

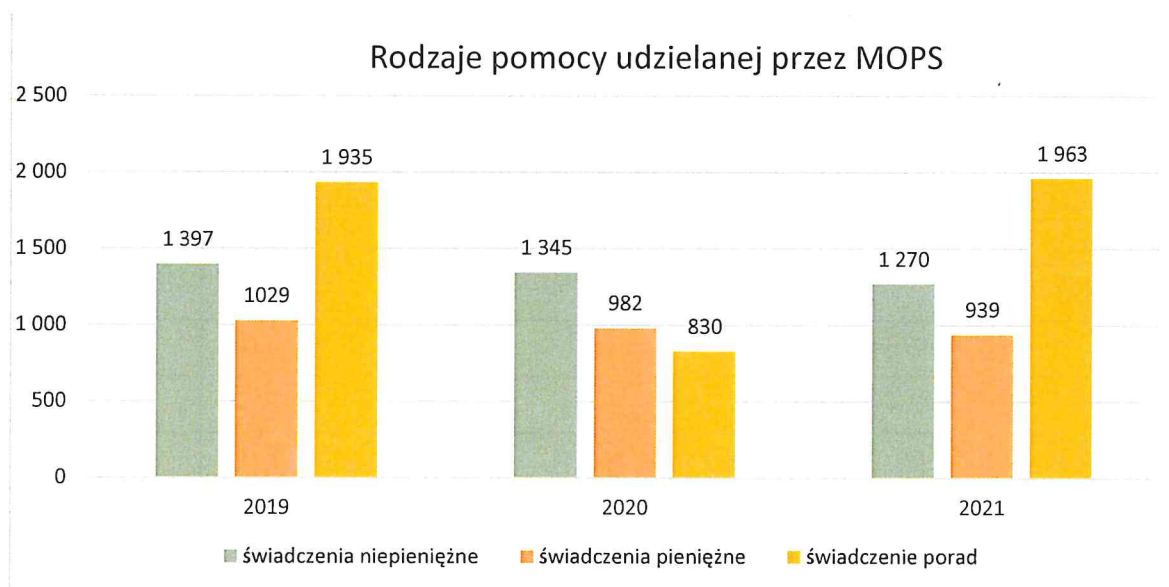
Szczegółowe dane demograficzne pozyskane z Urzędu Stanu Cywilnego Miasta Malbork na dzień 31.12.2021 roku prezentuje poniższe zestawienie.

1. Liczba mieszkańców Miasta (31.12.2021): **35.828**
 - a. w tym kobiet: **18.896**
 - b. w tym mężczyzn: **16.932**
 2. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (31.12.2021): **6.650**
 - a. w tym kobiet: **3.194**
 - b. w tym mężczyzn: **3.456**
 3. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (31.12.2021): **20.865**
 - a. w tym kobiet: **10.016**
 - b. w tym mężczyzn: **10.849**
 4. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (31.12.2021): **9.091**
 - a. w tym kobiet: **6.048**
 - b. w tym mężczyzn: **3.043**
 5. Liczba mieszkańców Miasta (31.12.2021)
 - a. stanu wolnego (kawaler/panna): **14.248**
 - b. stanu wolnego (wdowiec/wdowa): **2.793**
 - c. stanu wolnego (po rozwodzie): **2.622**
 - d. w związku małżeńskim: **15.866**
-

METRYKA

DZIAŁALNOŚĆ MIEJSKIEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

<i>Pomoc Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej</i>			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba rodzin ogółem	1.828	1.402	1.575
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	230	248	216

<i>Powody przyznawania pomocy społecznej</i>			
(liczba osób)			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Ogółem	1.828	1.402	1.575
Niepełnosprawność	751	684	647
Bezrobocie	659	637	593
Ubóstwo	793	782	734
Bezradność opiekuńczo-	128	121	125

wychowawcza			
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	760	720	638
Alkoholizm	230	248	216
Inne	338	386	225
Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową (liczba osób)			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Pracujących	181	150	144
Bezrobotnych ogółem	671	688	631
Biernych zawodowo w wieku aktywności zawodowej ogółem	623	561	561

PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY

W związku z procedurą Niebieskiej Karty założono:			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Ogółem NK	291	259	204
Ośrodek Pomocy Społecznej	17	14	16
Placówki Służby Zdrowia	1	1	1
Placówki szkolno-wychowawcze	1	3	4
Policja	272	241	183

SZKOLENIA PRACOWNIKÓW SOCJALNYCH

Liczba szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy		
	MOPS, Świątlice, itp.:	MKRPA
2019	26	2
2020	14	0
2021	20	1

DZIAŁALNOŚĆ
MIEJSKIEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

MKRPA			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Ogólne posiedzenie Komisji	12	10	11
Przeprowadzone rozmowy	7	9	13
Kontrole punktów sprzedaży	16	59	46
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	15	59	27
Działalność podkomisji interwencyjno-motywującej			
Wniosków o leczenie odwykowe	121	90	108
Obecnie rozpoczęte sprawy	15	21	28
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	70	50	55
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	55	52	51

Punkt Konsultacyjno-Terapeutyczny, zakres działań i wykształcenie osób zatrudnionych:

- prawnik (udzielanie porad prawnych) – wykształcenie wyższe
- psycholog / terapeuta (porady, konsultacje dla osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych i ich rodzin) – wykształcenie wyższe

ZASOBY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WAŻNIEJSZE ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA MŁODZIEŻY

2019 (punkt konsultacyjny dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem):

- uczniowie: 32

- rodzice: 23

2020 (punkt konsultacyjny dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem):

- uczniowie: 27

- rodzice: 36

2021 (punkt konsultacyjny dla młodzieży zagrożonej uzależnieniem):

- uczniowie: 38

- rodzice: 25

INNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE SKIEROWANE DO DZIECI I MŁODZIEŻY

2019:

- Kolonie i obozy z programem zajęć profilaktycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych (**liczba uczestników: 59**)

ŚWIETLICE, GRUPY SAMOPOMOCOWE

Świetlice środowiskowe	
Liczba placówek	6
Liczba dzieci korzystająca z ofert placówek	115
Liczba dzieci korzystająca z oferty placówek (z rodzin alkoholowych)	244
Liczba wychowawców	6

Liczebność grup samopomocowych	
AA (dla uzależnionych)	3
Inne	Grupa wsparcia dla osób współuzależnionych

PRZESTĘPCZOŚĆ

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	61	77	56
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	26	13	10
Zakłócanie porządku publicznego	610	590	763
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	4	5	2
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	0	2	1
Przestępstwa popełnione przez nieletnich pod wpływem środków odurzających	0	0	0
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	97	160	121

Przestępstwa na terenie podległym KPP Malbork			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Kradzież z włamaniem	113	153	147
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	79	85	68
Pobicie	39	50	52
Uszkodzenie mienia	78	72	100
Kradzież	108	158	156

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową			
	2019 r.	2020 r.	2021 r.
Liczba interwencji	1.173	1.288	1.167
Dotyczące przemocy w rodzinie	329	376	216
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	207	368	262
○ Kobiety	99	236	169
○ Mężczyźni	22	61	46
○ Dzieci (do 18 r.ż.)	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	114	282	216
○ Kobiety	11	36	30
○ Mężczyźni	97	241	183
○ Nieletni	6	5	3
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	87	189	124
○ Kobiety	9	21	16
○ Mężczyźni	78	168	108

Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych			
2019 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	79	40	79
Groźby karalne	78	33	78
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	284	102	284
2020 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	85	28	85
Groźby karalne	80	38	79
Rozpijanie małoletniego	2	0	2
Uchylanie się od płacenia alimentów	218	66	218
2021 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	68	25	65
Groźby karalne	79	35	78
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	160	47	159

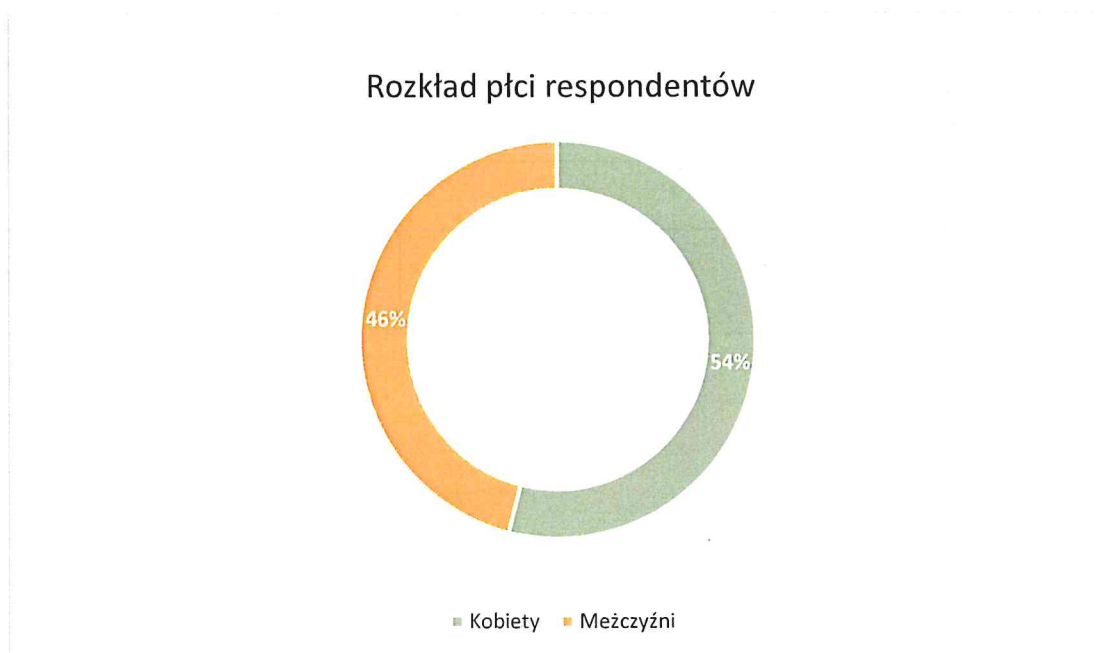
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

GRUPA BADANA

Badania obejmowały mieszkańców Miasta Malbork, którzy ukończyli osiemnasty rok życia, metoda zastosowana w badaniu to **PAPI** (z ang. Paper & Pen Personal Interview) – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, bezpośredni indywidualny wywiad kwestionariuszowy. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 100 osób, w tym 54 kobiet oraz 46 mężczyzn. Średnia wieku respondentów wyniosła 42,4 lat.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie;
- zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW
W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Miasta Malbork.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców				
Problem	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
Zanieczyszczenie powietrza (smog)	5%	90%	5%	0%
Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, smartfonów)	4%	13%	81%	2%
Uzależnienie od alkoholu	14%	56%	26%	4%
Bezrobocie	2%	19%	61%	18%
Bieda, ubóstwo	3%	18%	36%	43%
Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się)	2%	12%	27%	59%
Przestępczość	2%	8%	26%	64%
Cyberprzemoc	2%	8%	23%	67%
Przemoc domowa	2%	7%	23%	68%
Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy	2%	9%	22%	67%
Uzależnienie od papierosów	2%	6%	30%	62%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Miasta Malbork wszystkie z wymienionych problemów są w porównywalnym stopniu ważne, jednak zdecydowanie najistotniejszymi problemami społecznymi w ich opinii są: **zanieczyszczenie powietrza (95%) oraz uzależnienie od alkoholu (70%)**.

Poprosiliśmy również mieszkańców badanej Miasta o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku.

Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Dość rzadkie	Bardzo rzadkie	Nie występuje
Alkoholizm	0%	87%	13%	0%	0%
Narkomania	0%	10%	84%	6%	0%
Nikotynizm	3%	58%	26%	13%	0%
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	0%	18%	61%	20%	1%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	0%	9%	42%	45%	4%
Sieciholizm (uzależnienie od Internetu)	0%	12%	40%	37%	11%
Uzależnienie od hazardu	0%	8%	37%	37%	18%
Zaburzenia odżywiania	0%	9%	39%	32%	20%

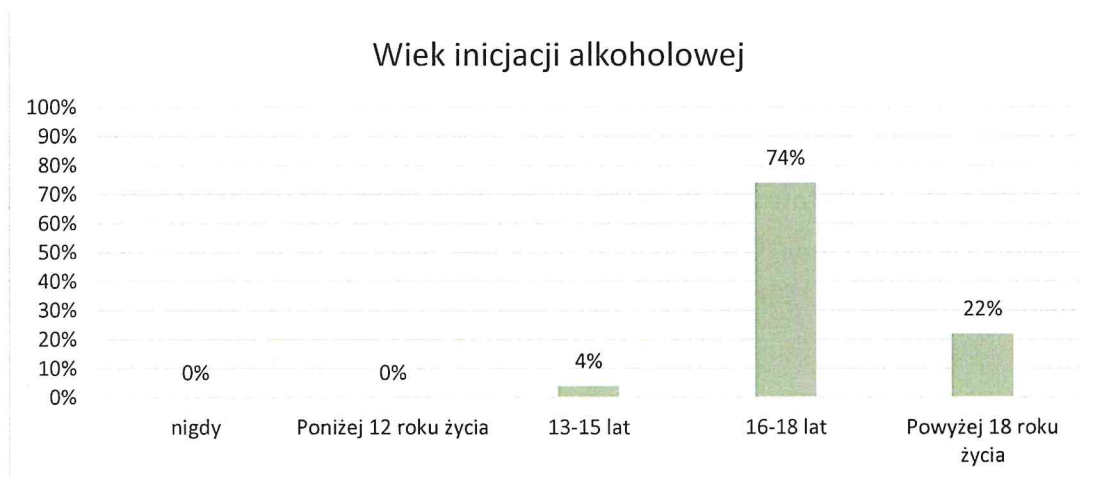
W większości ankietowani stwierdzili, że najbardziej powszechnymi zjawiskami uzależnień w ich środowisku są: alkoholizm (87%), nikotynizm (61%) oraz zakupoholizm (18%).

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania.¹ Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie².

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców Miasta Malbork na temat alkoholu.

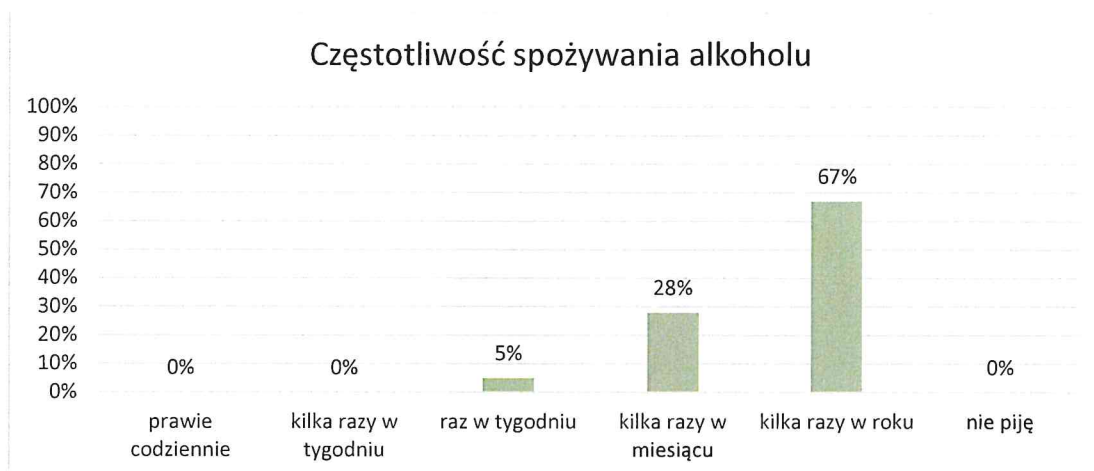
Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. **22% ankietowanych deklaruje, że alkoholu spróbowało po raz pierwszy po uzyskaniu pełnoletności.** 74% osób wskazało na wiek między 16 a 18 r. ż., a 4% na wiek 13 a 15 lat. W tym pytaniu nikt nie zadeklarował abstynencji.

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. W tym pytaniu również **nikt nie** zadeklarował **abstynencji**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (67%)** oraz **kilka razy w miesiącu (28%)**.

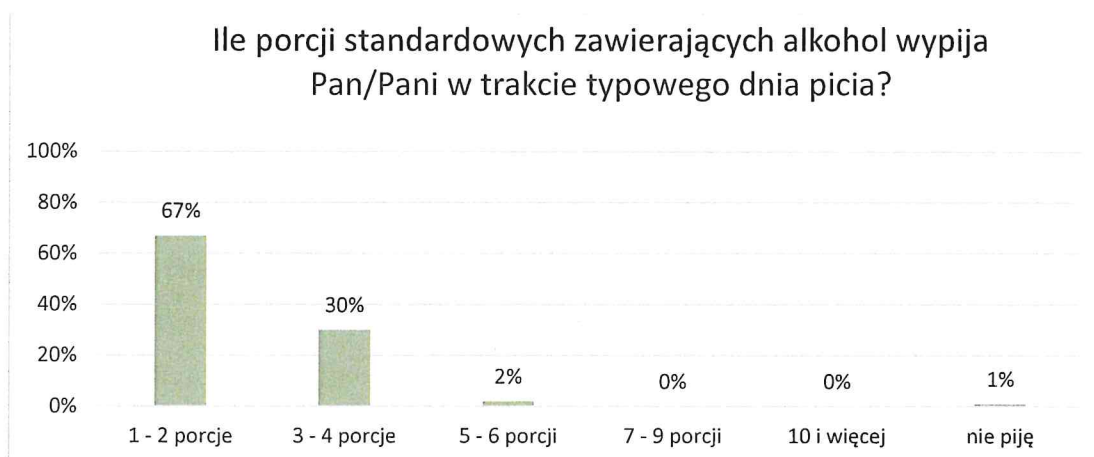
¹ Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

² Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

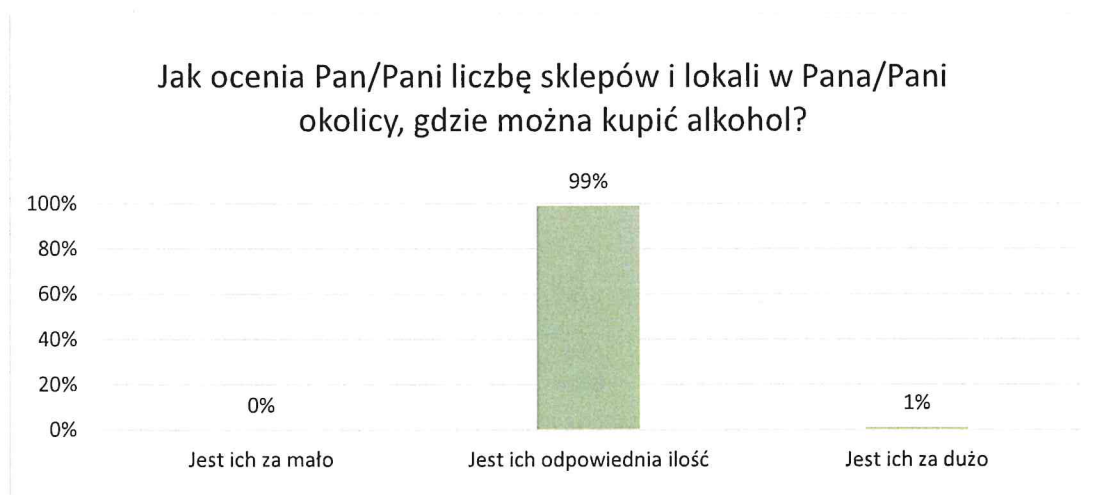

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 1-2 (67%) oraz 3-4 porcje alkoholu (30%). W tym pytaniu 1% badanych zadeklarowało abstynencję.

99% mieszkańców Miasta Malbork uważa, że **w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów**, w których można kupić alkohol, a dla 1% ankietowanych takich miejsc jest za dużo.

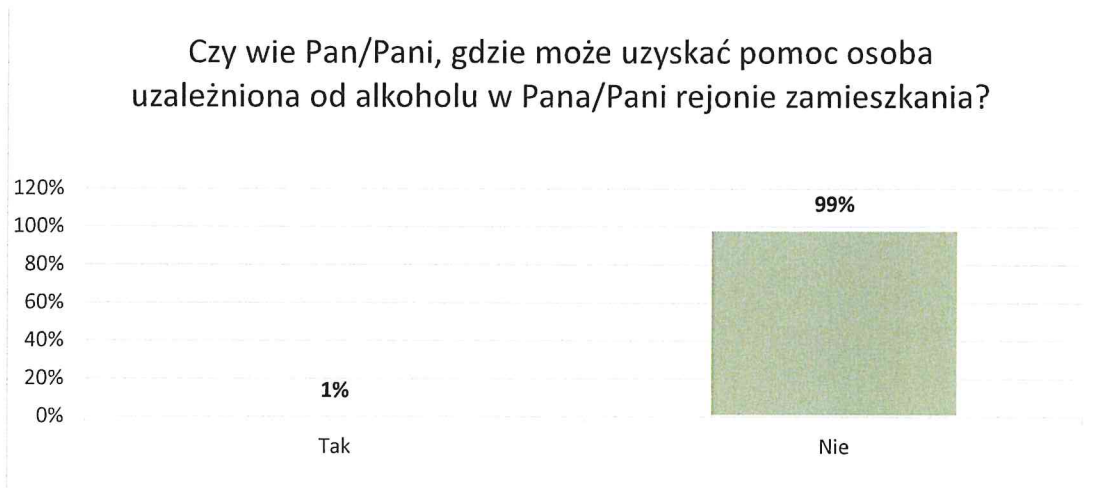
Zachowania związane z piciem alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Miasta Malbork, ponieważ **łącznie tylko 31% mieszkańców nie zgodziło się z tym twierdzeniem.**

Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 11% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, **łącznie 67% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** Większość badanych (92%) nie przychyliła się do stwierdzenia, żeby osoby nieletnie mogły z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach. 100% respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** Dodatkowo, wszyscy badani (100%) twierdzą, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** Łącznie 99% badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

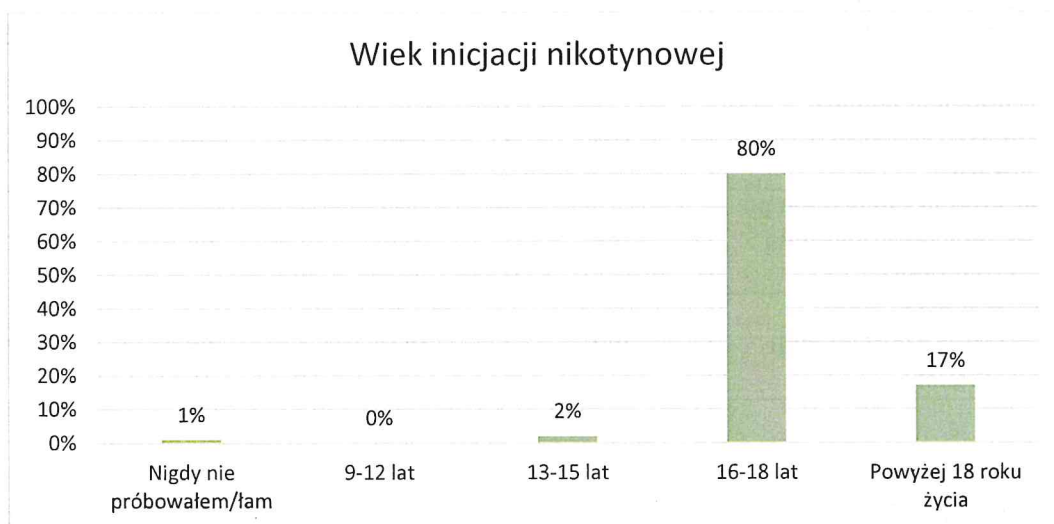
<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	1%	68%	20%	11%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	2%	9%	83%	6%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	40%	27%	8%	25%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	2%	6%	7%	85%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	0%	0%	3%	97%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	0%	1%	2%	97%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	0%	0%	3%	97%

Zapytaliśmy również mieszkańców Miasta Malbork, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu – aż 99% badanych wskazało, że nie posiada takiej wiedzy. 1% respondentów deklarujących wiedzę w tym temacie i wskazało na: Spotkania AA.

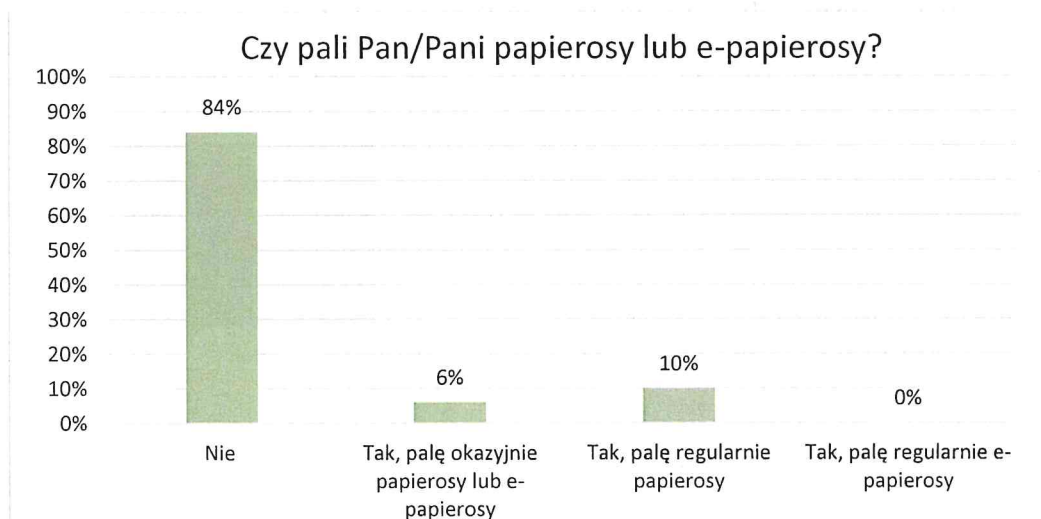

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszą z poruszanych kwestią w tej części był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, że **17% respondentów** zapaliło pierwszego papierosa jako **osoby pełnoletnie**. Natomiast, 80% mieszkańców deklaruje, że zapaliło po raz pierwszy papierosa będąc w wieku 16-18 lat. 2% ankietowanych przyznaje, że spróbowało papierosa w wieku 13-15 lat.

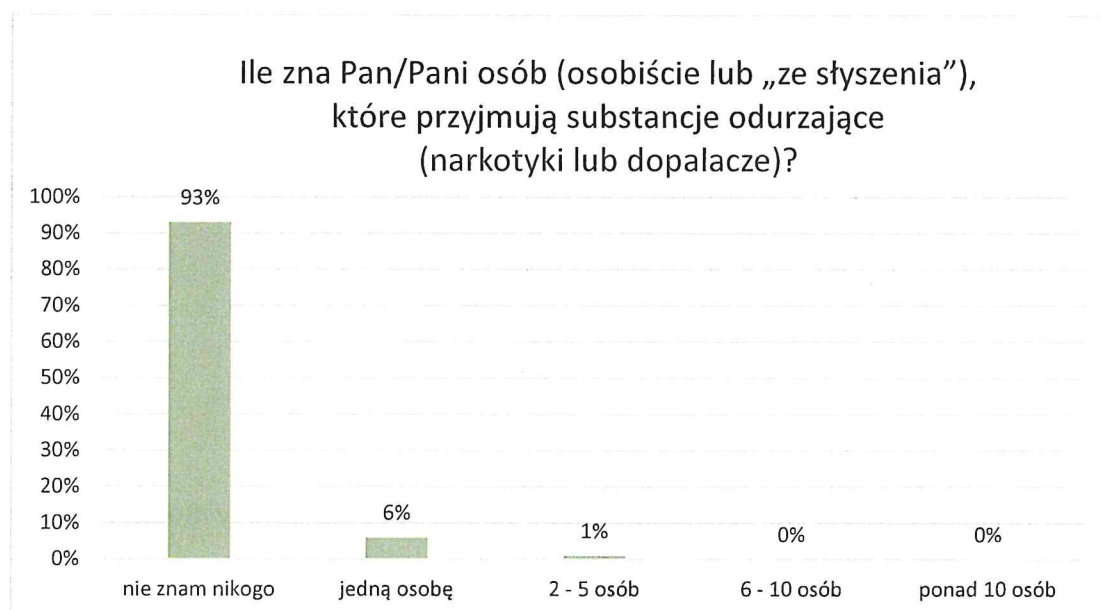
10% ankietowanych mieszkańców wskazało, że regularnie pali papierosy. Natomiast, **84% nie pali papierosów i wyrobów tytoniowych w ogóle**, a 6% badanych robi to okazjonalnie.

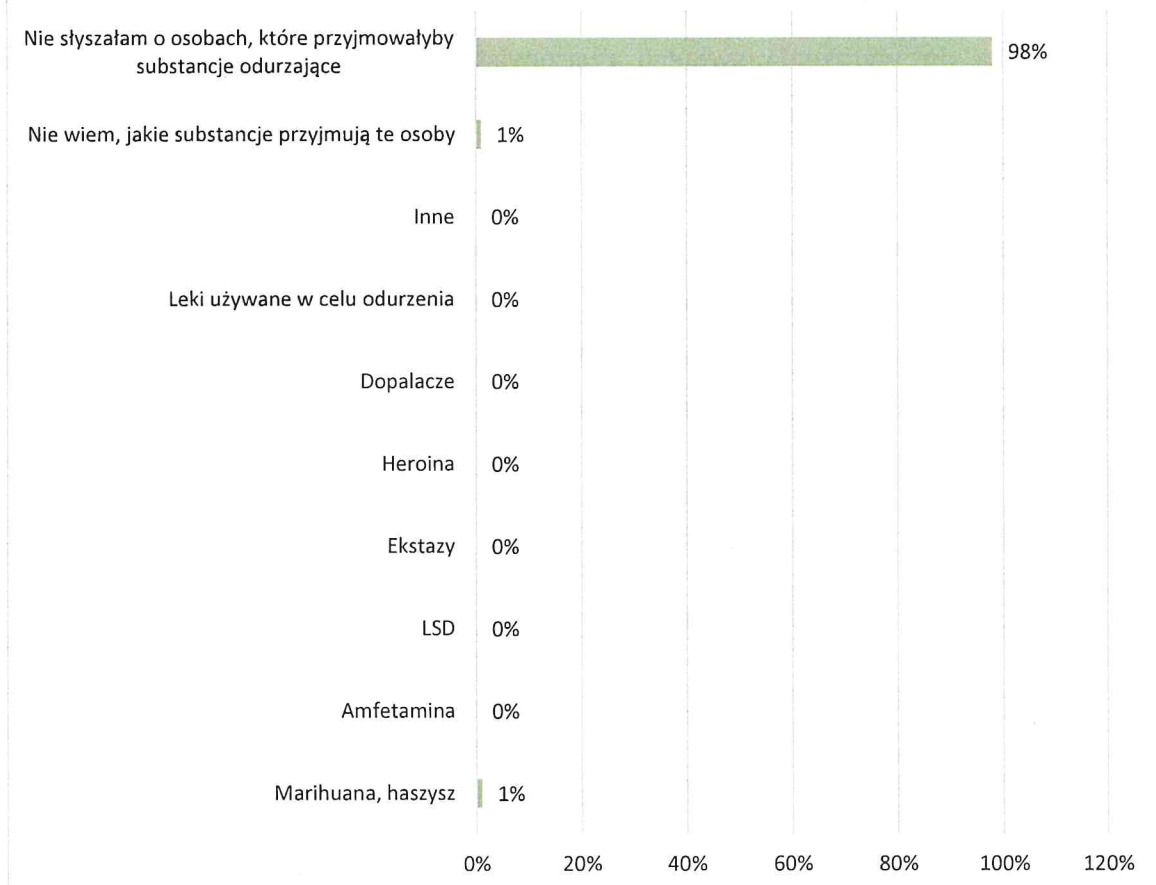
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

7% badanych zna co najmniej jedną osobę zażywającą narkotyki lub dopalacze. Natomiast 93% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Wśród najczęściej stosowanych w środowisku lokalnym substancji znalazła się marihuana i haszysz.

Jakie substancje odurzające są najczęściej przyjmowane przez osoby, które znasz? (pytanie wielokrotnego wyboru)

100% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

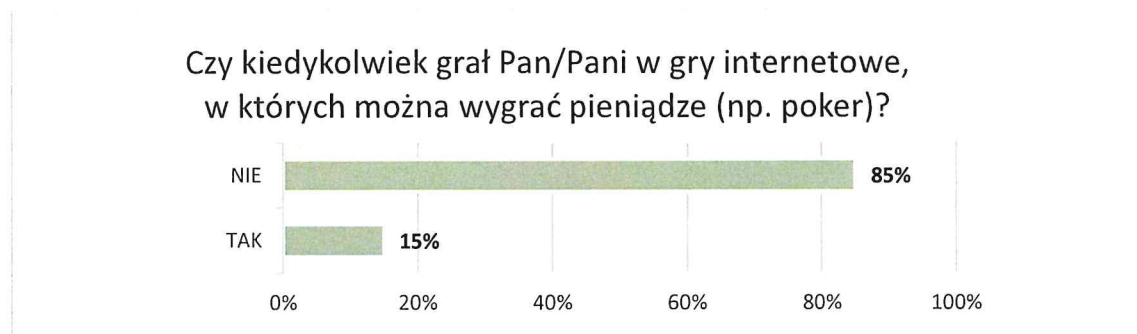
Uzależnienie od hazardu należy do uzależnień behawioralnych i jest definiowane, jako powtarzające się działanie, które nie może być kontrolowane i jest ze szkodą dla osoby uzależnionej, jej wartości, zobowiązań społecznych, zawodowych, ekonomicznych i rodzinnych, oraz związanych z naruszaniem norm społecznych i prawa. Jest określane jako patologiczny hazard, nałogowe granie, hazard przymusowy. Bywa nazywane ukrytym nałogiem, bowiem w przeciwieństwie do innych uzależnień nie wywołuje widocznych dla otoczenia symptomów i można go dość łatwo ukryć. O diagnozie tego zaburzenia nie decyduje rodzaj uprawianej gry, lecz sposób grania, który z czasem staje się sensem życia dla osoby uzależnionej i główną motywacją życiową. Aktywność związana z graniem jest dominującą aktywnością, która często prowadzi do utraty pracy, rodziny, dóbr materialnych i marginalizacji społecznej. Bez względu na ponoszone koszty nałogowy hazardzista wraca do gry.

W Polsce problem patologicznego uzależnienia narasta i choć staje się coraz bardziej powszechny, to świadomość społeczna konieczności leczenia tej choroby, jak i samych form pomocowych pozostaje ciągle marginalna. Ocenia się, że ponad 380 tys. osób może być uzależnionych od gier hazardowych, a około 200 tys. jest narażonych na ryzyko uzależnienia. Uważa się, że ponad 6 mln osób cierpi i doświadcza negatywnych skutków uzależnienia swoich dzieci, rodziców, partnerów. Niebezpiecznym jest to, że inicjacja hazardowa dotyka osoby w coraz młodszym wieku. We współczesnym świecie, zagrożenie ryzykiem nałogu hazardowego jest związane z preferowanym sposobem spędzania relaksacyjnego czasu i łatwym dostępem do nowych typów hazardu np. internetowego czy publiczne miejsca pełne elektronicznych gier.³

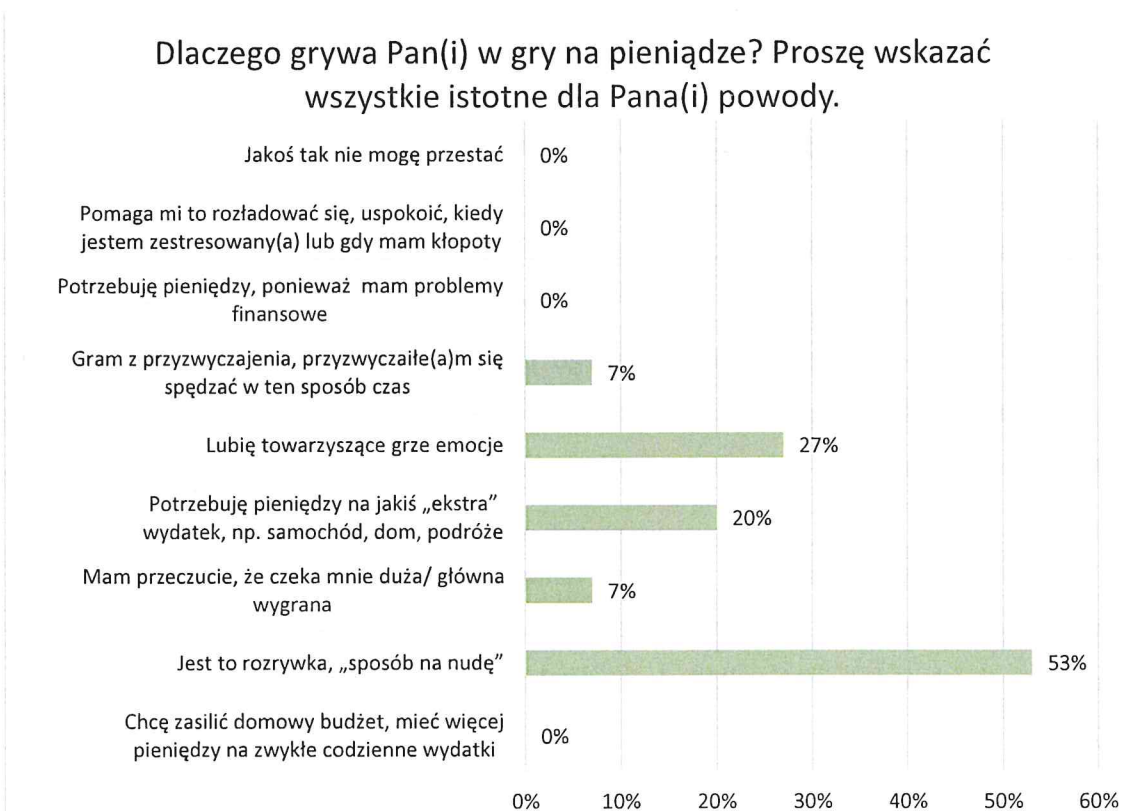
O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to

³ www.salusprodomo.pl

zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców Miasta Malbork o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki. Respondenci zostali zapytani o ich osobiste doświadczenia związane z graniem w gry hazardowe. Jak wynika z przeprowadzonych badań, **15% dorosłych mieszkańców Miasta Malbork potwierdza, że ma za sobą doświadczenia w gry internetowe, w których można wygrać pieniądze.**

Mieszkańcy stwierdzili, że grywają na pieniądze, dlatego że jest to dla nich sposób na tzw. „nudę” (53%) oraz ponieważ lubią towarzyszące tej czynności emocje (27%).

44% ankietowanych mieszkańców Miasta Malbork jest zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić. Przeciwnego zdania jest 5% respondentów, a 1% nie zna odpowiedzi na to pytanie.

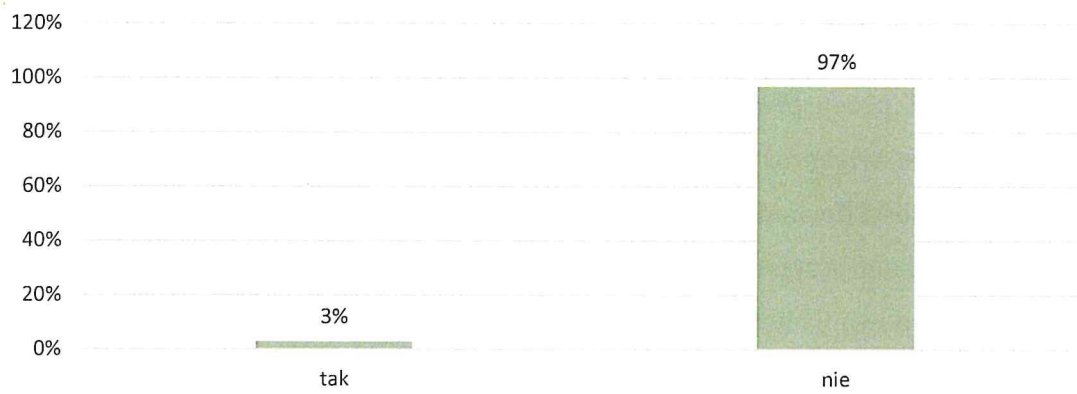

Na rozwój jedzeniowości, podobnie jak na rozwój innych uzależnień behawioralnych, wpływa wiele różnorodnych czynników. Wymienia się wśród nich czynniki genetyczne, środowiskowe i psychologiczne. Wśród tych pierwszych sytuują się predyspozycje, na które nie mamy świadomego wpływu, to czynniki biologiczne. Należą do nich na przykład zaburzenia mechanizmów odpowiadających za brak apetytu czy uszkodzenie ośrodka sytości i głodu – wówczas organizm nie wysyła do mózgu człowieka informacji, że jedzenia już dość. Przyczyną kłopotów bywa też zaburzona gospodarka hormonalna organizmu. Jednym z jej objawów jest nadmiar insuliny (hormonu odpowiedzialnego za metabolizm węglowodanów), kolejnym zwiększający łaknienie niedobór serotoniny, zwanej potocznie hormonem szczęścia. Obniżenie jej poziomu wywołuje trudności w zapanowaniu nad przymusem jedzenia ponad miarę. A czy istnieje coś takiego, jak hormon obżarstwa? Zakłada się, że tak. Hormon nazywa się grelina i działa na układ nagrody w mózgu, wzmacniając uczucie przyjemności związane z jedzeniem. Można się zatem doszukać podobieństwa w działaniu mechanizmów uzależnienia od jedzenia i uzależnienia od substancji psychoaktywnych⁴.

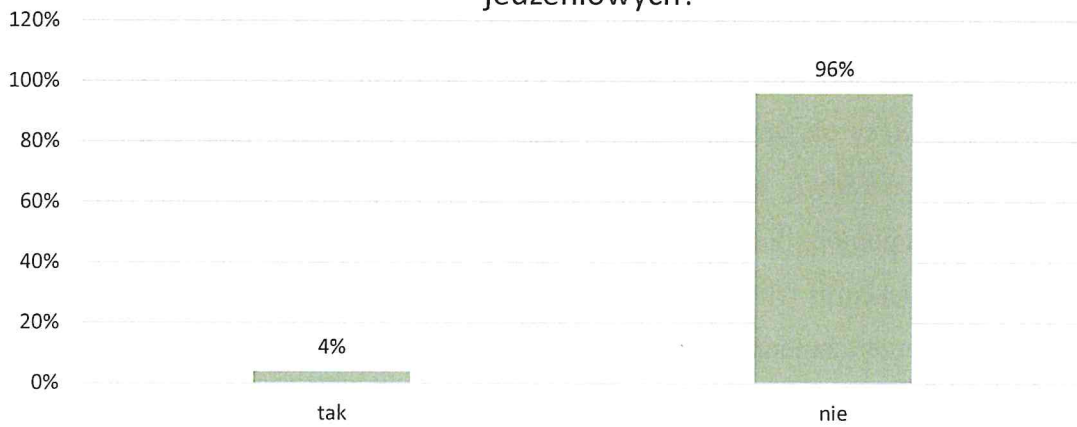
3% badanych dorosłych mieszkańców Miasta Malbork w sytuacjach stresowych reaguje objadaniem się. Co więcej, 4% badanych przyznaje się, że ma problemy z kontrolowaniem zachowań jedzeniowych, co jest typowe dla zachowań kompulsywnych – czyli takich, które w wielu przypadkach wymyka się spod kontroli.

⁴ N. Ogińska – Bulik, Uzależnienie od czynności. Mit czy rzeczywistość? Difin, Warszawa 2010;
K. Gąsior, Gdy jedzenie staje się problemem. Czy jesteś uzależniony? Fundacja ETOH, Warszawa 2013.

Czy zdarza się Pani/Panu "zajadać" stresy, trudne emocje?

Czy miewa Pani/Pan trudności w kontrolowaniu zachowań jedzeniowych?

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstej (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniła.

Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecę (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)⁵.

Przemoc w rodzinie zachodzi wówczas, gdy mąż, żona lub inny członek rodziny wyrządza krzywdę fizyczną lub psychiczną najbliższemu, z którymi mieszka pod jednym dachem. Sprawca przemocy domowej, wykorzystując swoją przewagę nad ofiarą, próbuje ją zdominować, zastraszyć, poniżyć i wymusić na niej określone zachowania. Jeśli osoba doświadczająca przemocy domowej w porę nie zareaguje i nie uwolni się od tyranii partnera, z czasem będzie jej coraz trudniej przerwać błędny krąg przemocy. Miesiące, a czasem nawet całe lata upokorzeń zmieniają u ofiary postrzeganie samej siebie – zaczyna ona stopniowo przejmować taki obraz własnej osoby, jaki wmawia jej oprawca. Wówczas jedynym wyjściem jest zwrócenie się do instytucji, które dysponują środkami prawnymi pomagającymi karać sprawców przemocy.

O przemocy domowej można mówić wówczas, gdy spełnia następujące cechy:

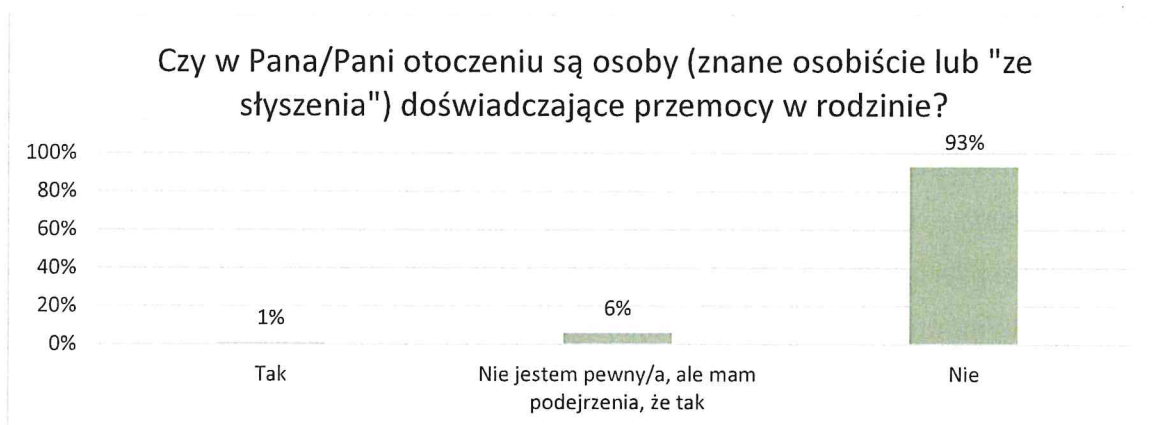
- ma charakter intencjonalny co oznacza, że działania sprawcy są świadome i zamierzone;
- jest rodzajem relacji, w której jedna ze stron podporządkowana jest drugiej – sprawca wykorzystuje swoją przewagę fizyczną, psychiczną, ekonomiczną lub społeczną, aby zdominować ofiarę;
- jest relacją, w której sprawca podejmując działania lub zaniechując ich narusza prawa i dobra osobiste ofiary;

⁵ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

- powoduje szkody fizyczne i psychiczne oraz wywołuje cierpienie u osoby, która doznaje przemocy.

Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

1% badanych mieszkańców Miasta Malbork deklaruje, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy w rodzinie, a 6% nie jest pewna, ale podejrzewa, że może do tego dochodzić. Należy pamiętać, że tego rodzaju przemoc jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób jej doświadczających nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW MIASTA MALBORK

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych Miasta. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych Miasta. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym⁶.

Mieszkańcy Miasta Malbork zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

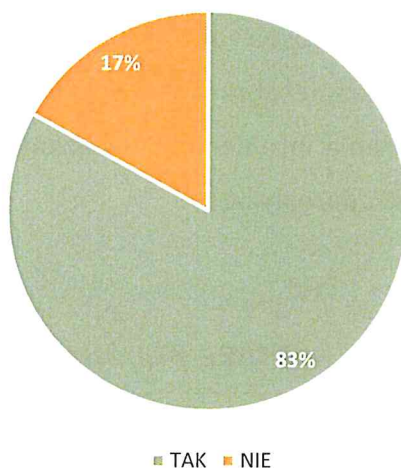
Jak wynika z przeprowadzonych badań **83% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień.** Świadczy to o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii

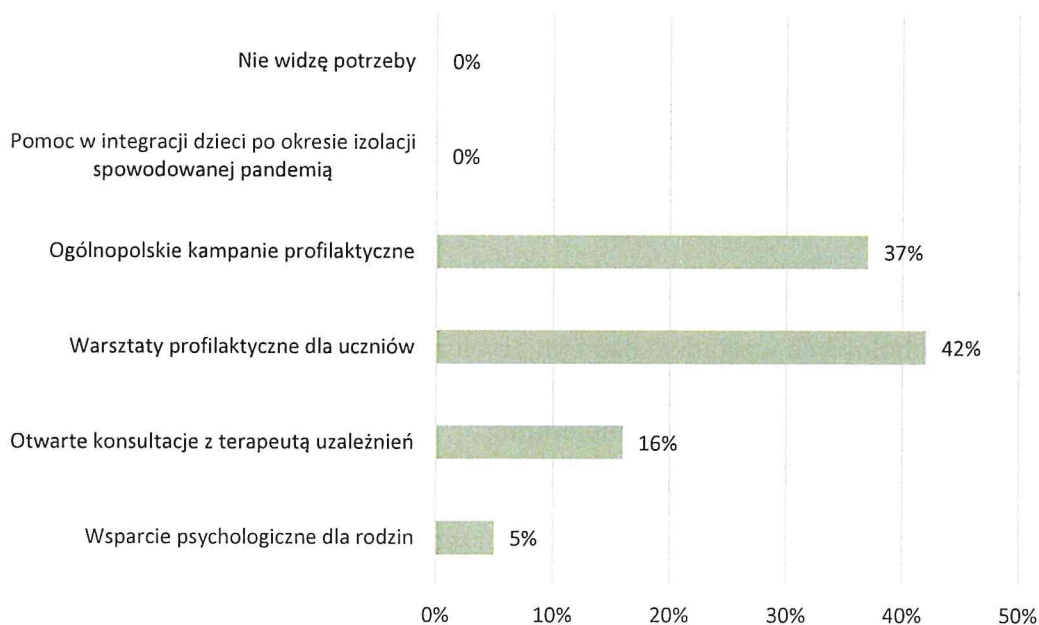
⁶ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2469)

najbardziej potrzebne. Badani wskazali na potrzebę **organizacji warsztatów profilaktycznych dla uczniów (42%)**, **ogólnopolskiej kampanii profilaktycznej (37%)** oraz **otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień (16%)**.

Czy dostrzega Pan/Pani potrzebę realizacji działań profilaktycznych na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom?

Jakie działania w tym zakresie są Pana/Pani zdaniem najbardziej potrzebne?

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w mieście są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Miasta Malbork. Przebadano grupę 30 sprzedawców alkoholu. 10% respondentów to właściciele punktów sprzedaży alkoholu, a pozostałe 90% to pracownicy takich punktów. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 43 lata.

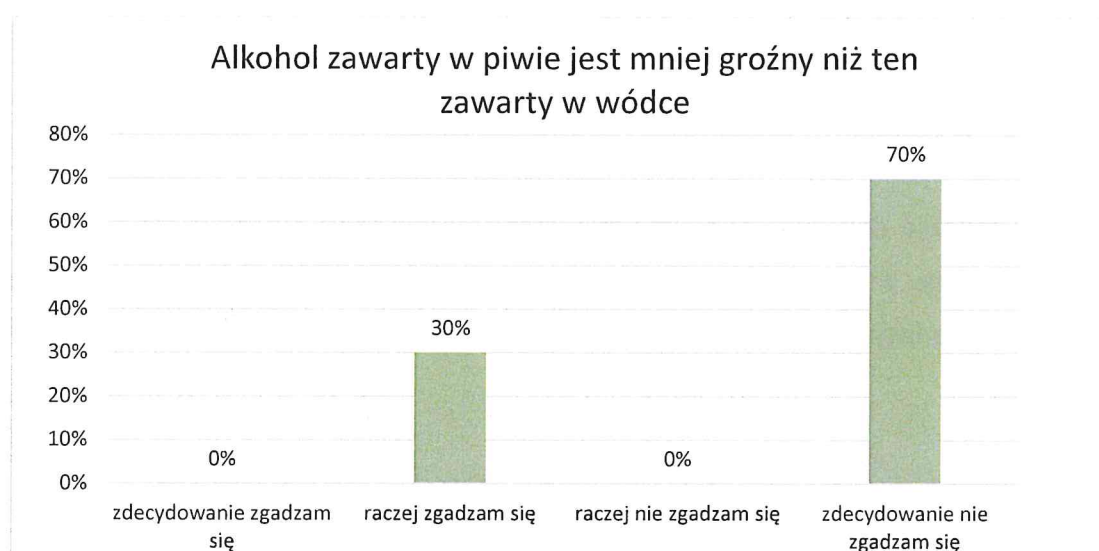
CEL BADANIA

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

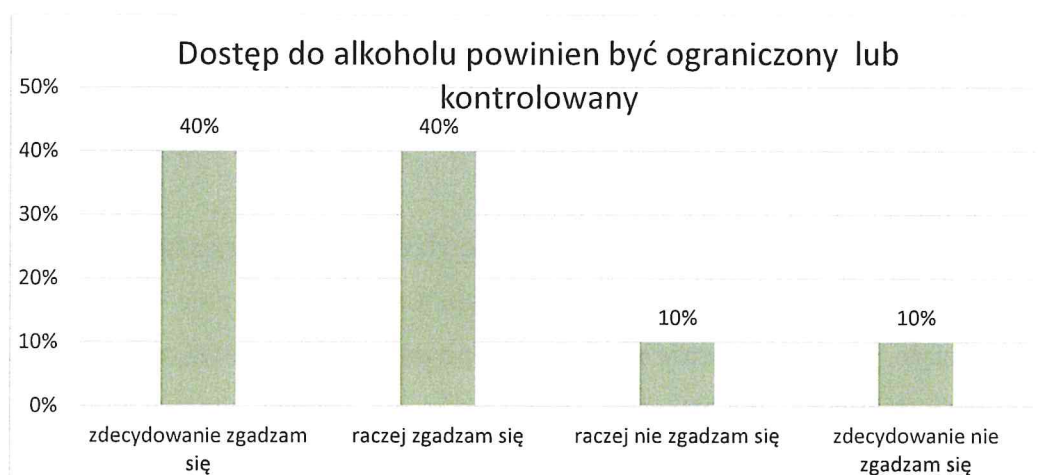
- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

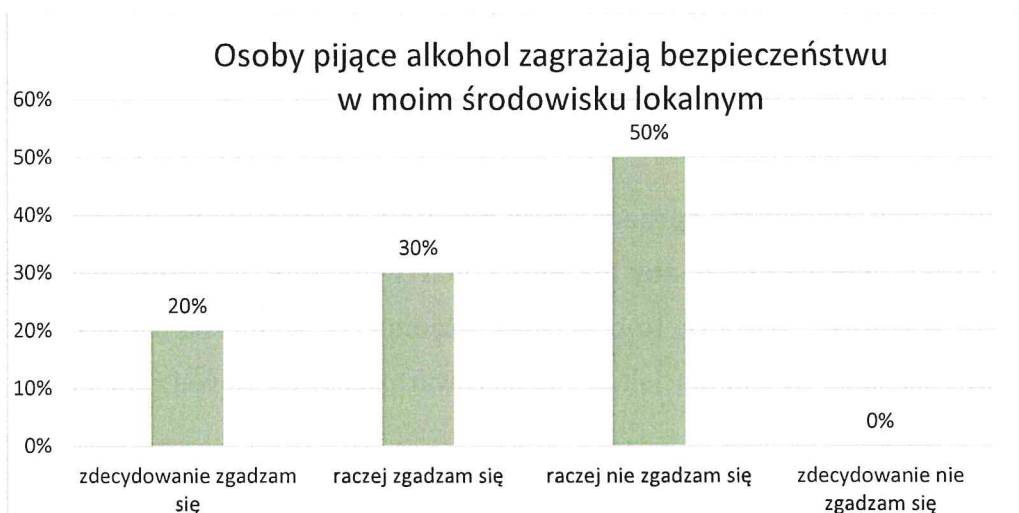
Zaledwie 70% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadza się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to o wysoki poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

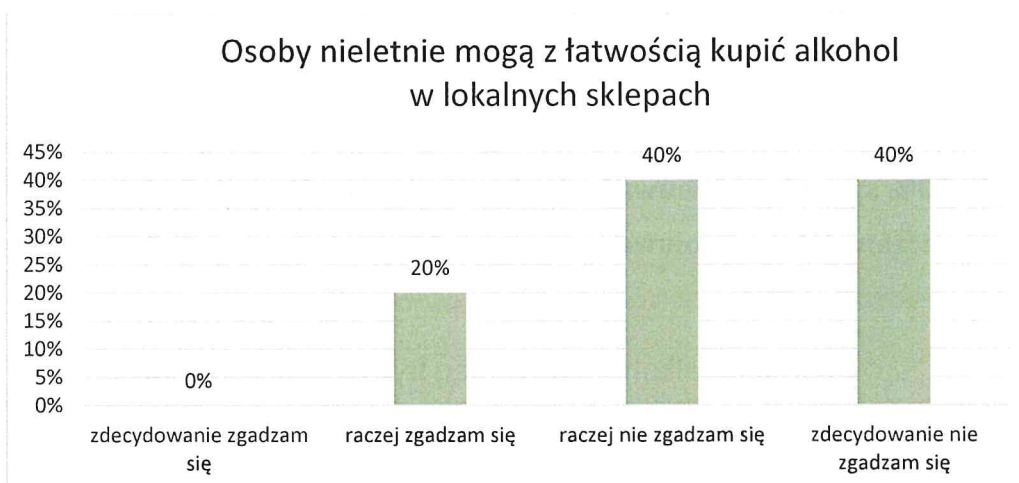
Łącznie 80% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

Aż 50% badanych respondentów uważa, że osoby, które piją alkohol zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

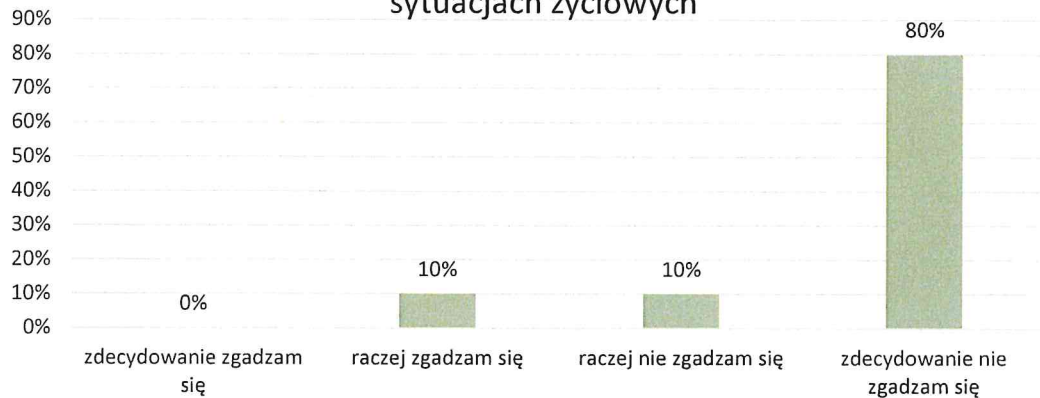
Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **80% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby osoby małoletnie miały łatwy dostęp do alkoholu.**

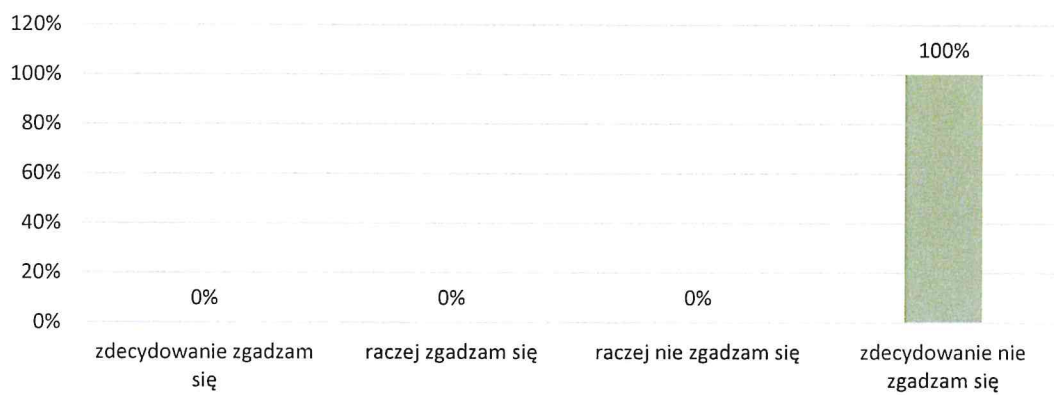
90% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Co więcej, łącznie **100%** badanych odpowiedziało, że **prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne.** Jednakże, nie wszyscy sprzedawcy nie zgodzili się ze stwierdzeniem, że **kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu (90%).**

Con

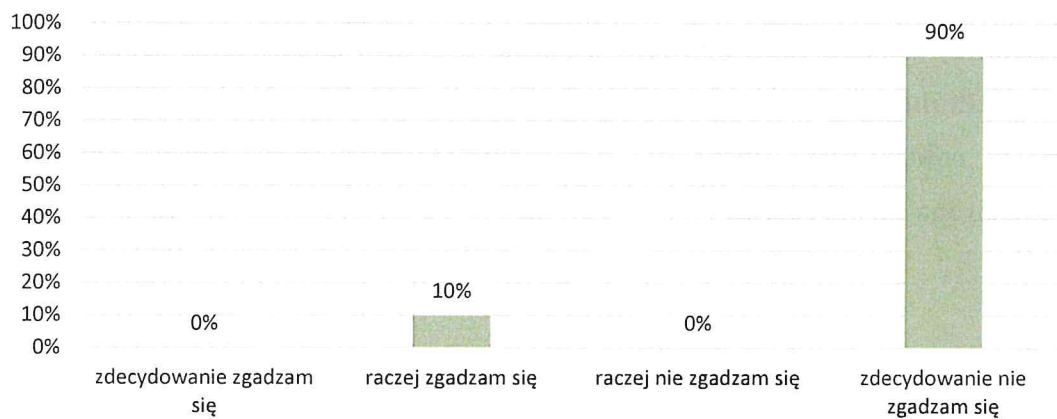
Spożywanie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych

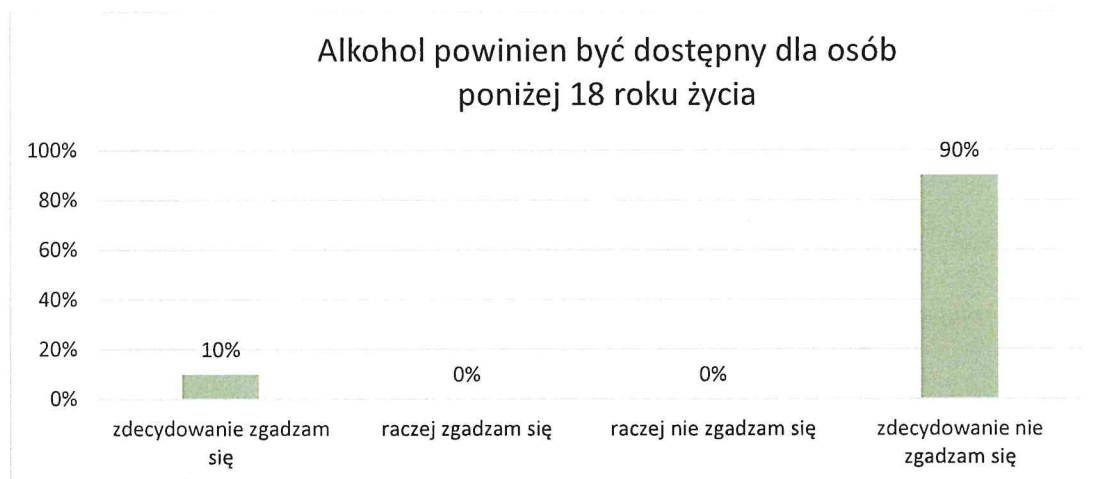
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne

Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu

90% sprzedawców napojów alkoholowych z Miasta Malbork **uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**

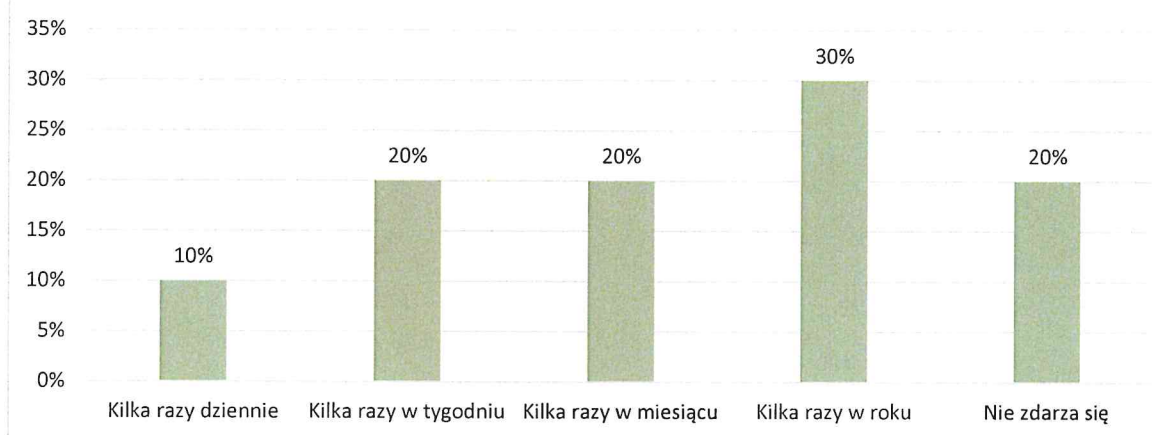

30% badanych uważa, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych, a pozostałe 70% wyraża zdanie przeciwne.

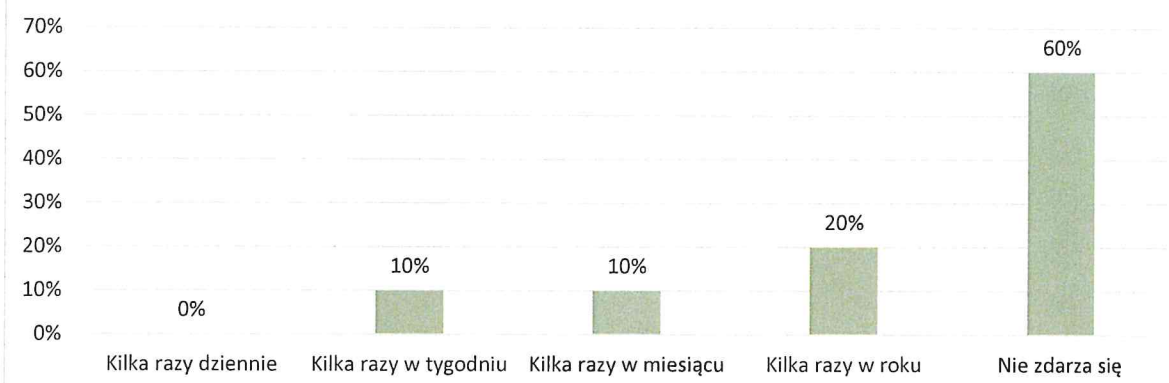
Sprzedawcy napojów alkoholowych z Miasta Malbork deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (30%)**. Jednakże, 20% ankietowanych sprzedawców odpowiedziało, że taka próba się nie zdarza.

Jak często zdarza się, że osoba niepełnoletnia próbuje kupić alkohol w Pana/Pani sklepie?

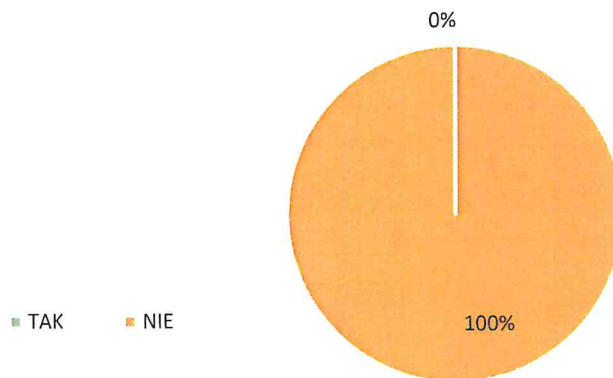
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być względnie rzadkim zjawiskiem. 20% badanych stwierdziło, że zdarza się to kilka razy w roku. 60% badanych deklaruje, że taka sytuacja nie ma miejsca.

Jak często zdarza się, że ktoś spożywa alkohol w obrębie Pana/Pani sklepu?

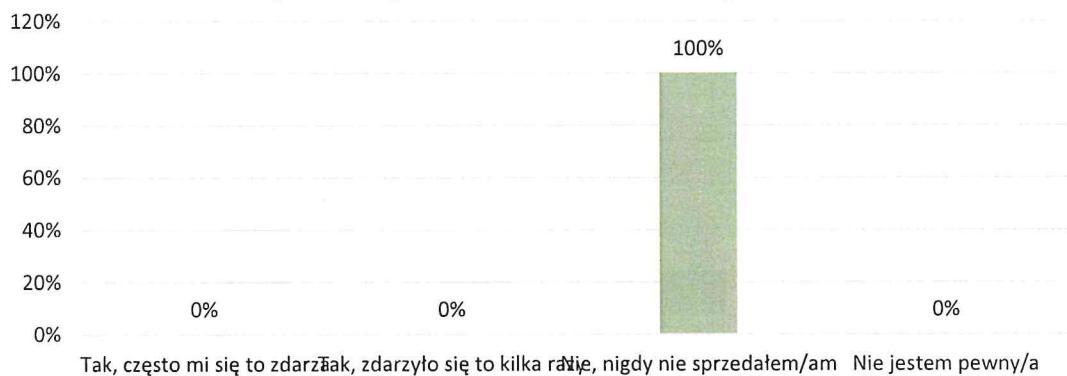
Wszyscy ankietowani sprzedawcy jednogłośnie przyznali, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie miało miejsca nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu.

Czy zdarzyło się w ciągu ostatnich 3 miesięcy jakieś nieprzyjemne zdarzenie związane z używaniem alkoholu w obrębie sklepu?

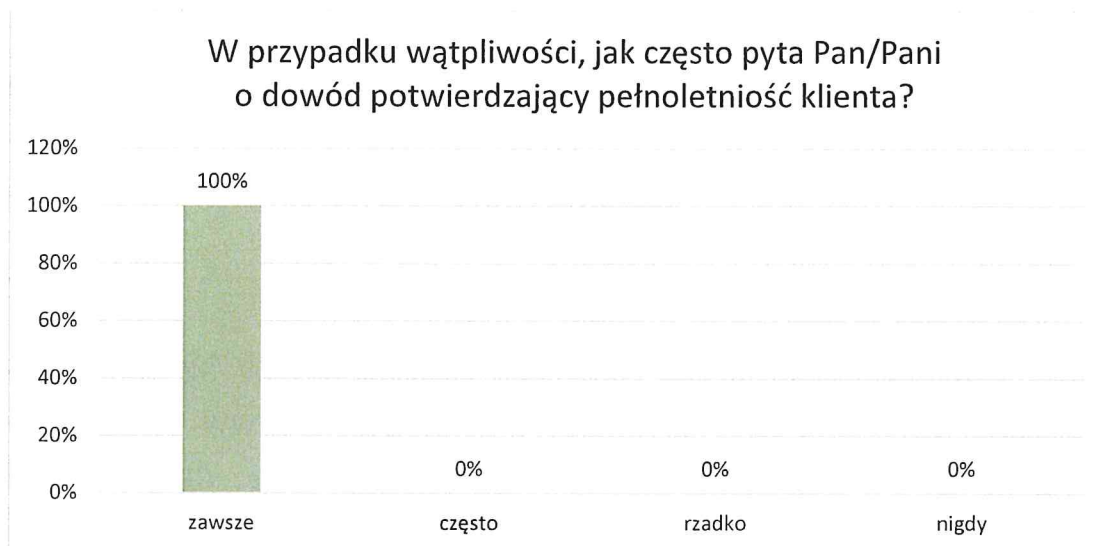
100% badanych sprzedawców napojów alkoholowych z Miasta Malbork zadeklarowało, iż nigdy się nie zdarzyło, aby sprzedać alkohol osobie, która budziła wątpliwości co do pełnoletniości.

Czy kiedykolwiek sprzedał Pan / sprzedała Pani alkohol osobie, o której wiedział Pan/Pani, że jest nieletnia?

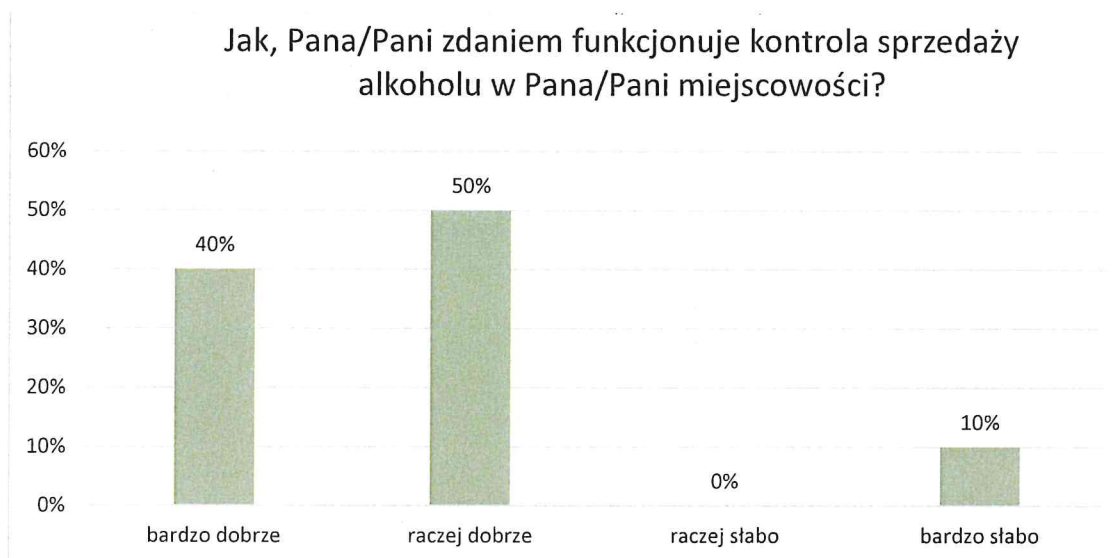

W przypadku wątpliwości co do wieku – 100% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek.

1.2

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Mieście Malbork. **Łącznie 90% badanych oceniło jej funkcjonowanie raczej dobrze i bardzo dobrze.**

PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY

METODOLOGIA

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy,
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 i 7-8 Szkół Podstawowych oraz uczniowie Szkół Ponadpodstawowych z Miasta Malbork.

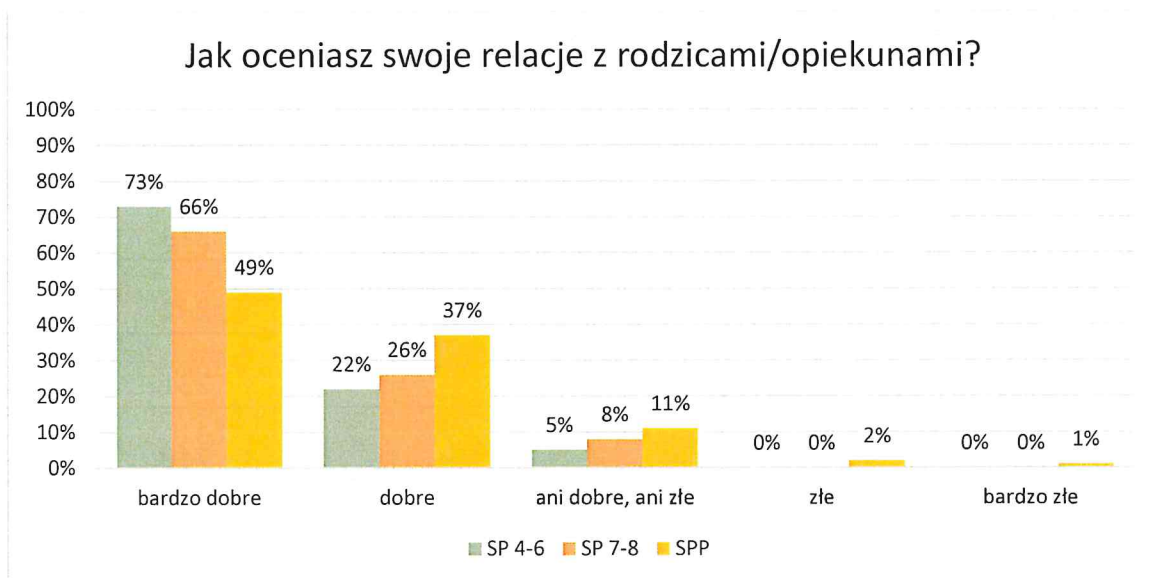
<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 4-6 (SP 4-6)	315
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 7-8 (SP 7-8)	202
Szkoły Ponadpodstawowe (SPP)	231
ŁĄCZNIE	748

WYNIKI

RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych oraz niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

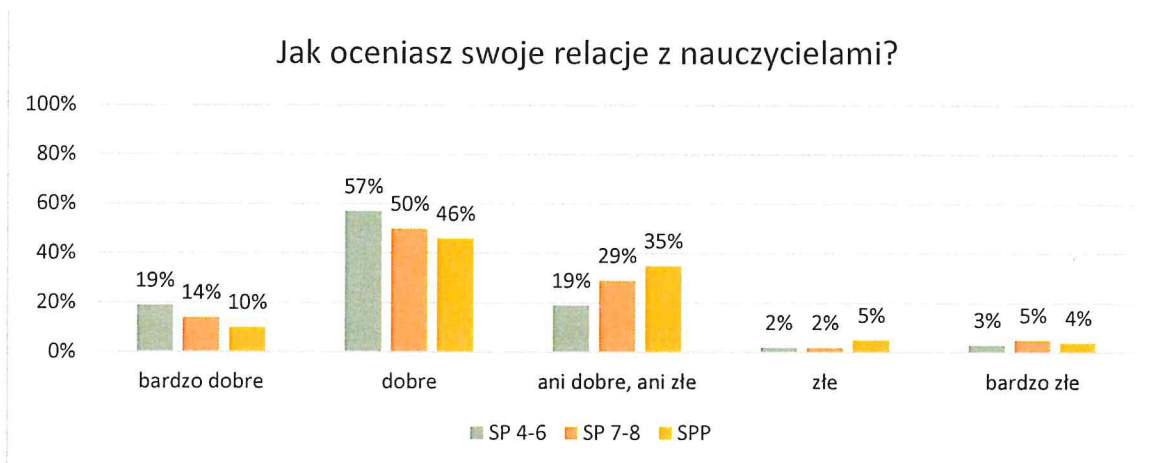
Uczniowie w Mieście Malbork deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z rodzicami / opiekunami (SP 4-6: 95%; SP 7-8: 92%; SPP: 86%). Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe. Wraz z wiekiem wzrasta znaczenie grupy rówieśniczej – dlatego zauważalny jest spadek zaufania do rodziców u uczniów klas starszych.

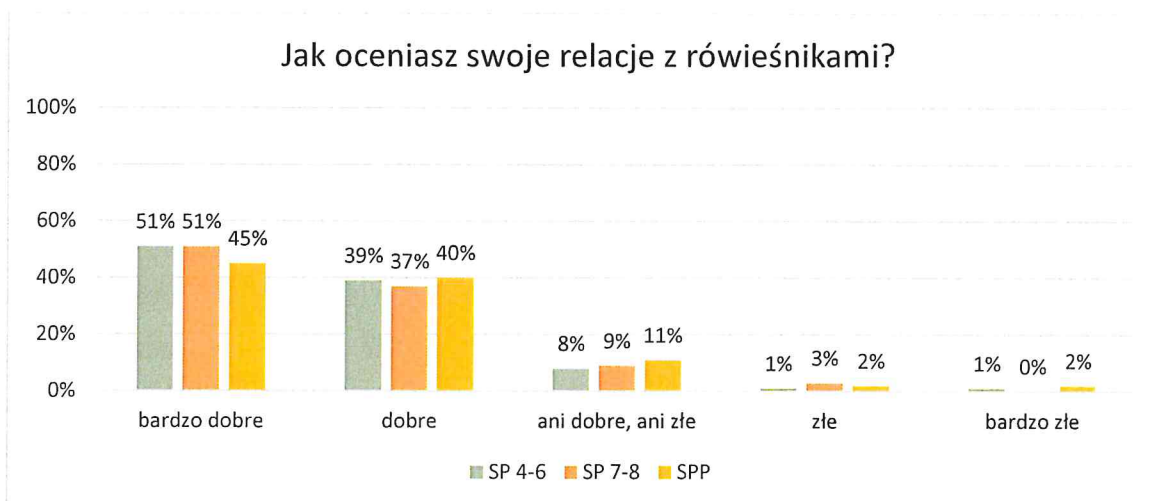
Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania⁷.

⁷ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Uczniowie mniejszym zaufaniem obdarzają nauczycieli niż rodziców, jednakże jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie szkół podstawowych z Miasta Malbork mają w większości **bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: 76%; SP 7-8: 64%. Natomiast starsi uczniowie – mniejszym zaufaniem darzą nauczycieli niż młodsze dzieci (56%).**

Kolejnym istotnym elementem są relacje z **rówieśnikami – uczniowie z Miasta Malbork relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze – SP 4-6: 90%; SP 7-8: 88%; SPP – 85%.**

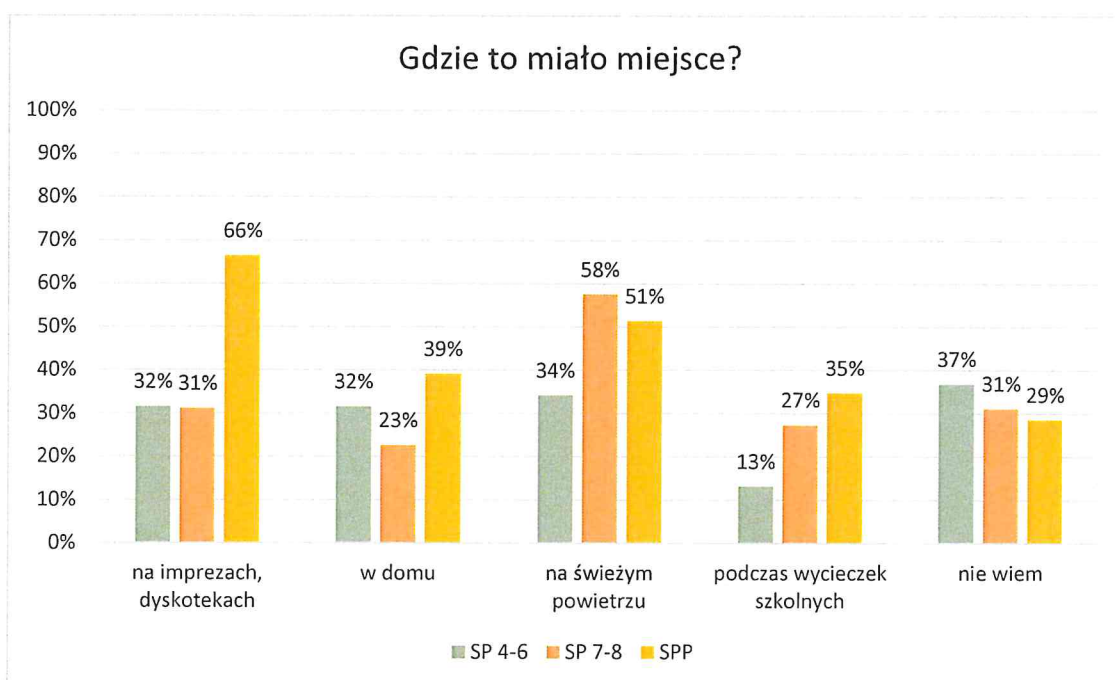
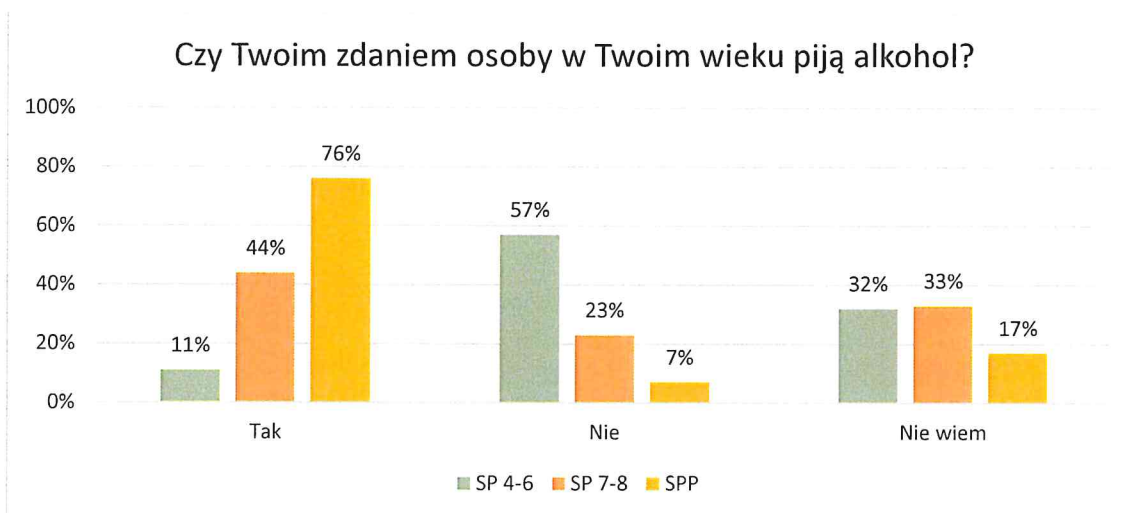
Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Mieście Malbork, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

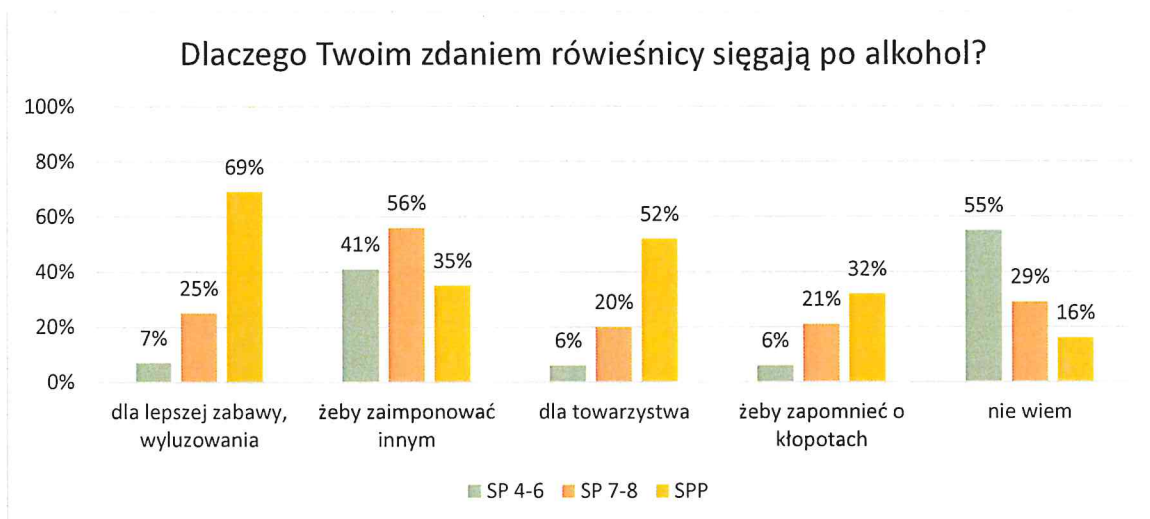
Jak wynika z badań ESPAD (Europejski Program Badań Ankiety w Szkołach na temat Używania Alkoholu i Narkotyków) z 2019 roku napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodziej kohorty i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie: 74% (72% w 2016) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (63% w 2018) – wódkę i inne mocne alkohole, a 43% (41% w 2016) – wino⁸.

W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. Z badań wynikała zależność, że im starsi uczniowie tym większe prawdopodobieństwo picia przez nich alkoholu. Uczniowie przyznają, że ich rówieśnicy sięgają po wspomnianą używkę – **SP 4-6: 11%; SP 7-8 – 44%; SPP – 76%**. Następnie, badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie szkół podstawowych wskazywali najczęściej **świeże powietrze (SP 4-6: 34%; SP 7-8: 58%), a uczniowie szkół średnich imprezy i dyskoteki (66%)**.

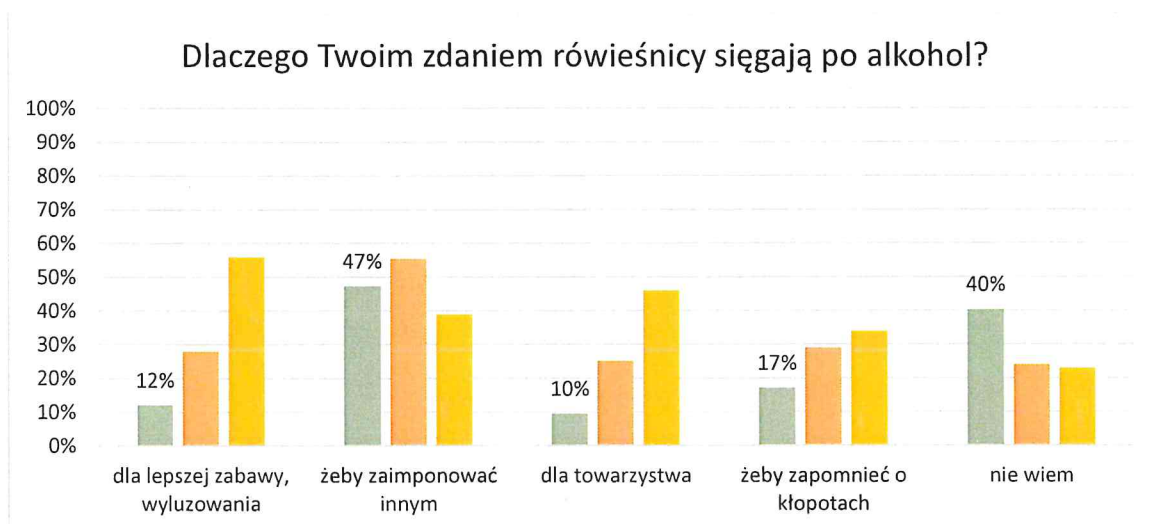
⁸ J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD przeprowadzonych w 2019 roku*, Warszawa 2020.

Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, najmłodszy respondenci (SP 4-6) wskazywali, że nie znają przyczyny sięgania przez ich rówieśników po alkohol. Natomiast uczniowie klas 7-8 zadeklarowali, że dzieje się tak ponieważ chcą oni zaimponować innym (56%). Uczniowie szkół średnich odpowiedzieli, iż sięgają po tę używkę w celu lepszej zabawy. Niepokojące są motywy sięgania po alkohol przez młodych mieszkańców Miasta Malbork związane z piciem, aby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6: 6%; SP 7-8: 21%; SPP: 32%).

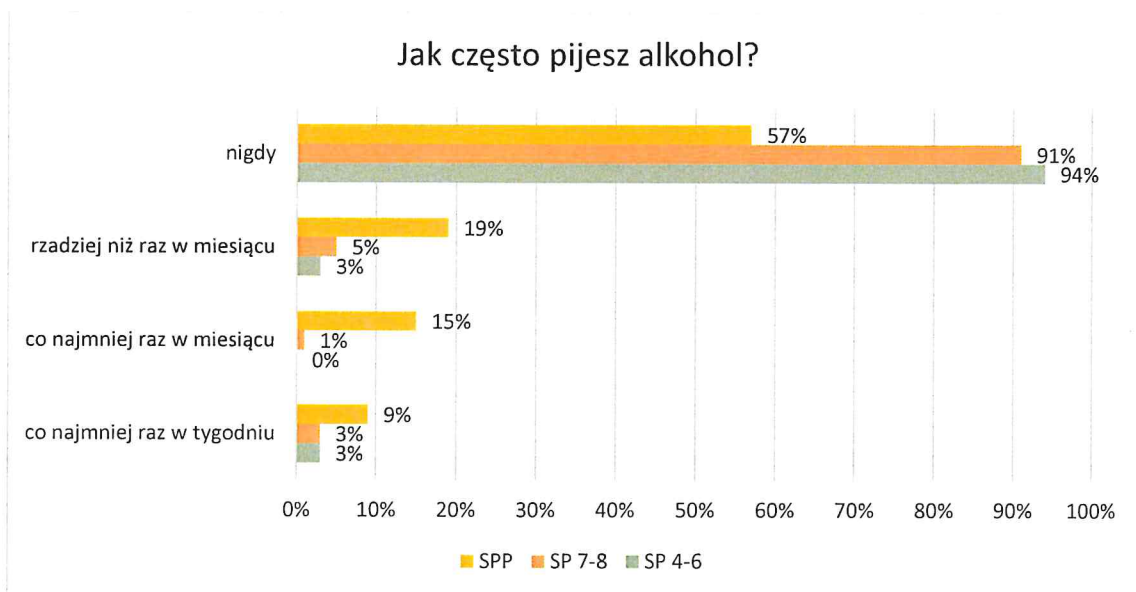

Jeżeli chodzi o przyczyny z jakich młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci wskazywali najczęściej na chęć zaimponowania innym (SP 4-6: 47%; SP 7-8: 55%), dla lepszej zabawy (SPP: 56%) oraz co niepokojące, aby zapomnieć o kłopotach (SP 4-6: 17%; SP 7-8: 29%; SPP: 34%).

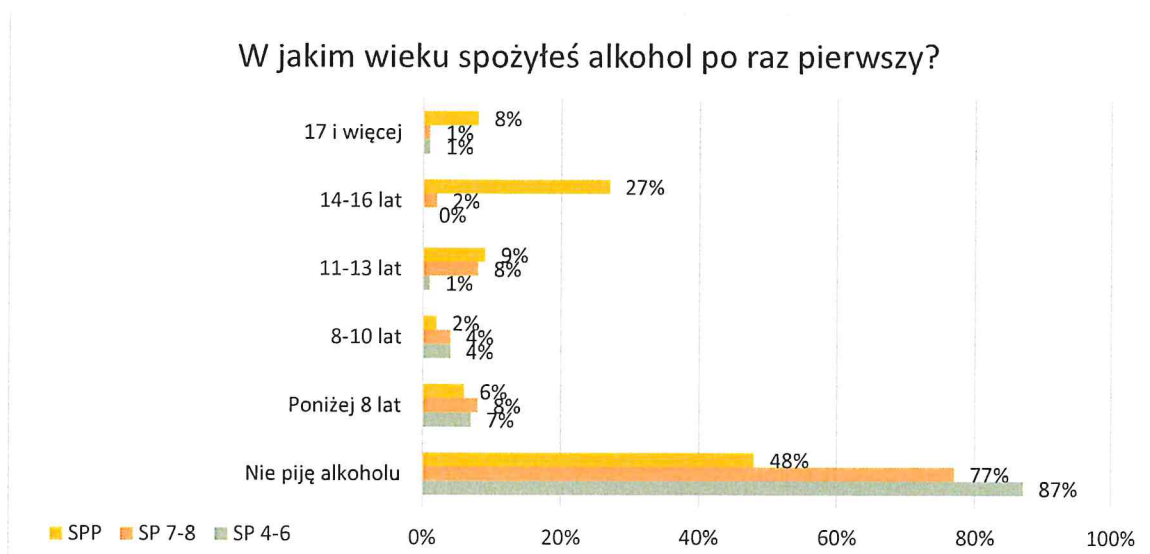

W celu zbadania, ile procent uczniów ma za sobą inicjację alkoholową – zapytaliśmy jak często młodzi ludzie sięgają alkohol. W tym pytaniu 94% najmłodszych uczniów deklaruje, że nigdy nie próbowała alkoholu. Wraz z wiekiem ta tendencja się zmienia: SP 7-8 (91%), SPP (57%) deklaruje inicjację alkoholową. Wśród uczniów klas SP 7-8 najczęściej pojawiały się dwie kategorie odpowiedzi, które odnosiły się do picia raz w tygodniu (3%) oraz spożywania go rzadziej niż raz w miesiącu (5%). Natomiast uczniowie

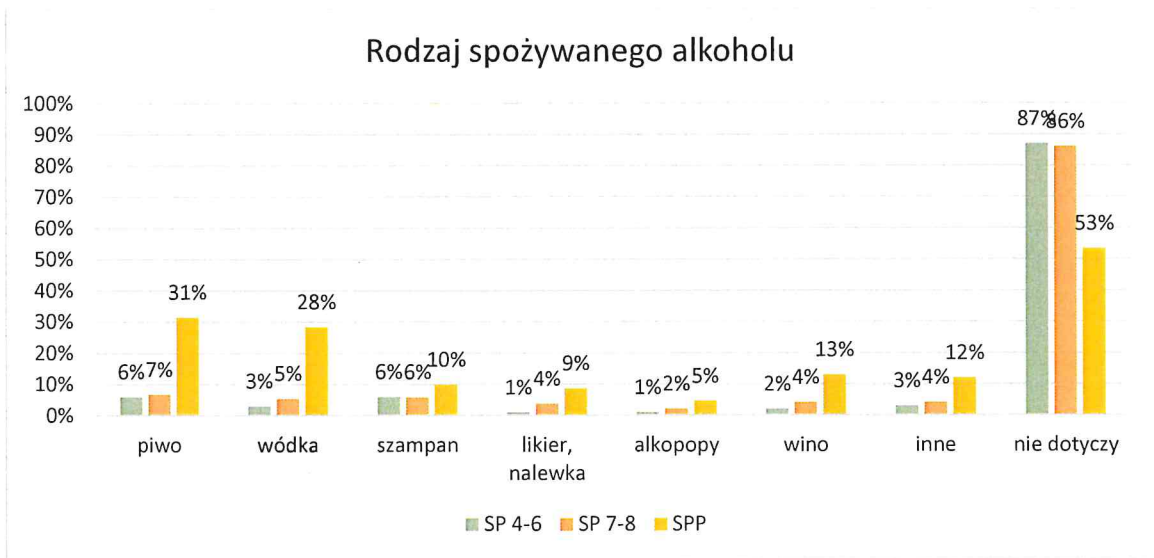
szkół ponadpodstawowych najczęściej deklarowali: rzadziej niż raz w miesiącu (19%) oraz picie co najmniej raz w miesiącu (15%).

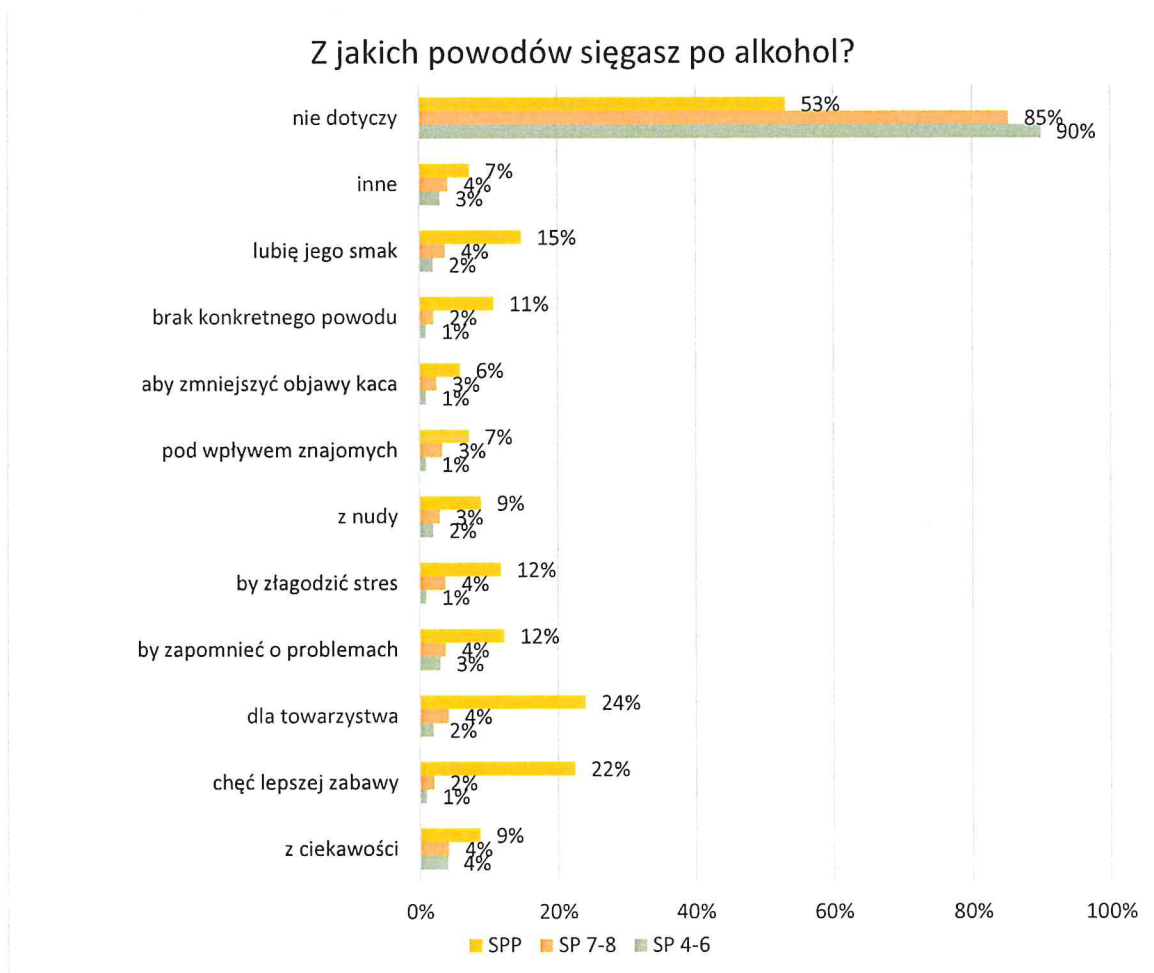
Zapytaliśmy uczniów deklarujących spożycie alkoholu, w jakim wieku pili go po raz pierwszy. W tym pytaniu abstynencję zadeklarowało 87% uczniów najmłodszych ankietowanych klas, 77% SP 7-8 oraz zaledwie 48% najstarszych uczniów. Uczniowie szkół średnich, którzy próbowali już alkohol zadeklarowali, że inicjacja najczęściej miała miejsce w wieku 14-16 lat (27%).

W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie najczęściej sięgają po piwo (SP 4-6: 6%; SP 7-8: 7%; SPP: 31%) oraz wódkę (SPP: 28%).

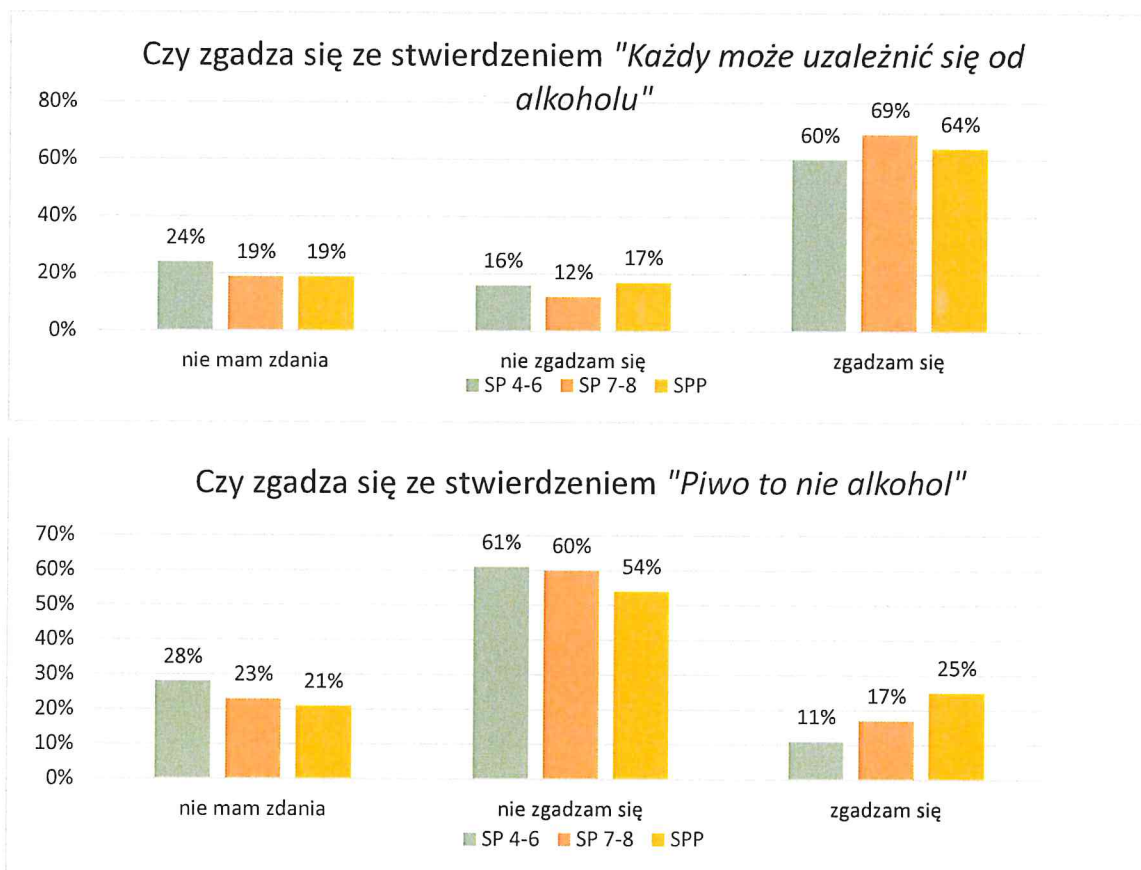

Wśród powodów, z jakich sięgają po alkohol uczniowie wskazywali na różnorodne przyczyny: dla towarzystwa (SPP: 24%), z chęci lepszej zabawy (SPP: 22%), a młodszy uczniowie przede wszystkim z ciekawości (SP 4-6 oraz SP 7-8: po 4%).

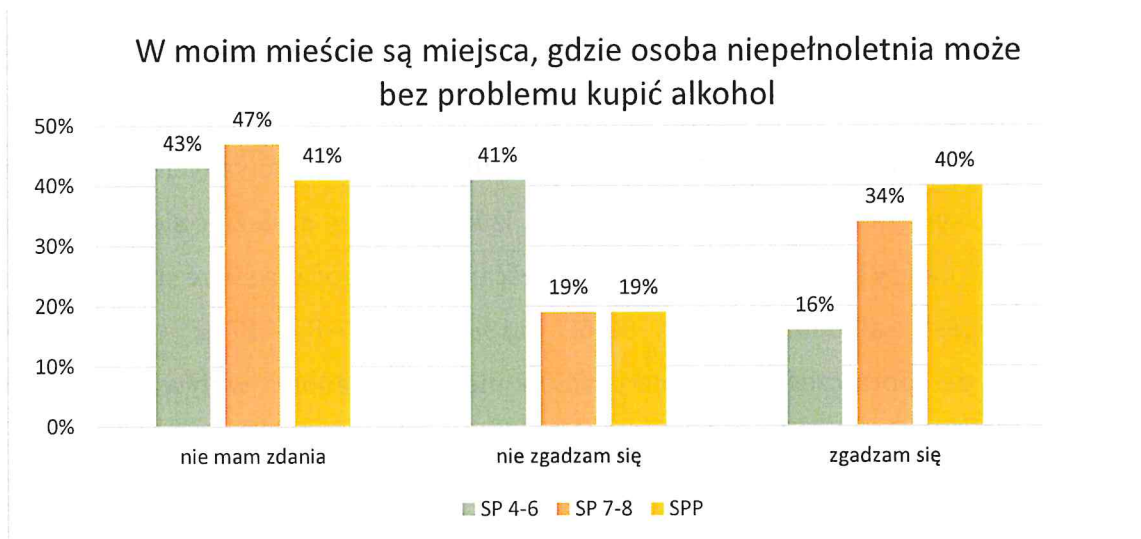
Wczesna inicjacja alkoholowa w gronie rówieśników czy w środowisku rodzinnym, gdzie rodzice dodatkowo dają przyzwolenie na próbowanie/picie alkoholu przez swoje dzieci, zwiększa ryzyko pojawienia się u nich w przyszłości potencjalnych problemów związanych ze spożywaniem alkoholu. Ponadto, takie przyzwalające postawy rodziców oraz wczesna intoksykacja alkoholowa są jednymi z wielu czynników zwiększających ryzyko pojawienia się zachowań problemowych u adolescenta. Dodajmy, że Polska uważana jest za kraj, w którym dominuje duże przyzwolenie dla intoksykacji alkoholowej, a sama konsumpcja alkoholu jest na porządku dziennym⁹.

Większa część (SP 4-6: 60%; SP 7-8: 69%; SPP: 64%) ankietowanych uczniów ma świadomość spożywania alkoholu i stwierdza, iż każdy może uzależnić się od alkoholu. Jednakże, nie należy bagatelizować faktu, iż część uczniów zgodziła się ze stwierdzeniem, iż piwo jest alkoholem (SP 4-6: 11%; SP 7-8: 17%; SPP: 25%). Co oznacza, że spora część badanych uczniów nie jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.

⁹ D. Dolata, *Picie kontrolowane – propozycja strategii pomocowych dla młodych dorosłych*, „Kultura-Społeczeństwo- Edukacja Nr 2 (6) 2014, Poznań 2004.

Wydaje się, że alkohol w Mieście Malbork jest dość łatwo dostępny dla uczniów, ponieważ aż **16% uczniów SP 4-6, 34% SP 7-8 oraz 40% SPP – odpowiedziało, iż zna takie miejsca w swojej okolicy, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.**

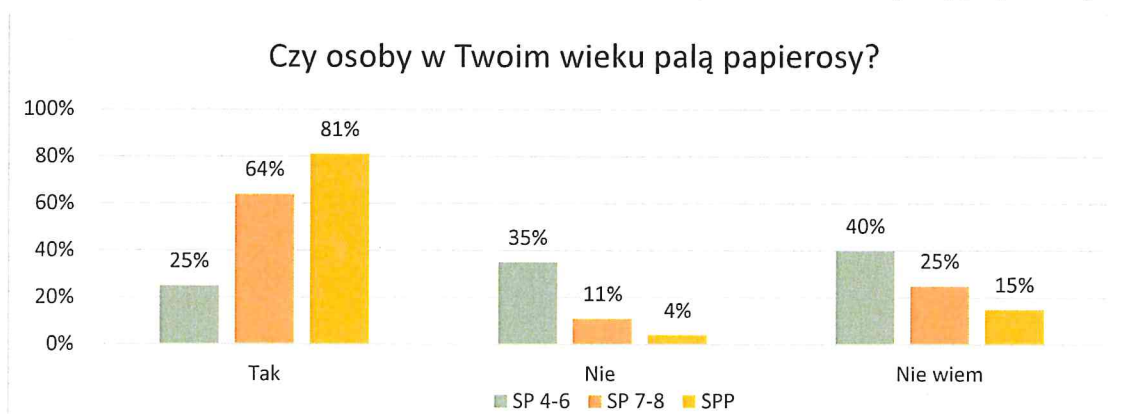
a

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: PAPIEROSY

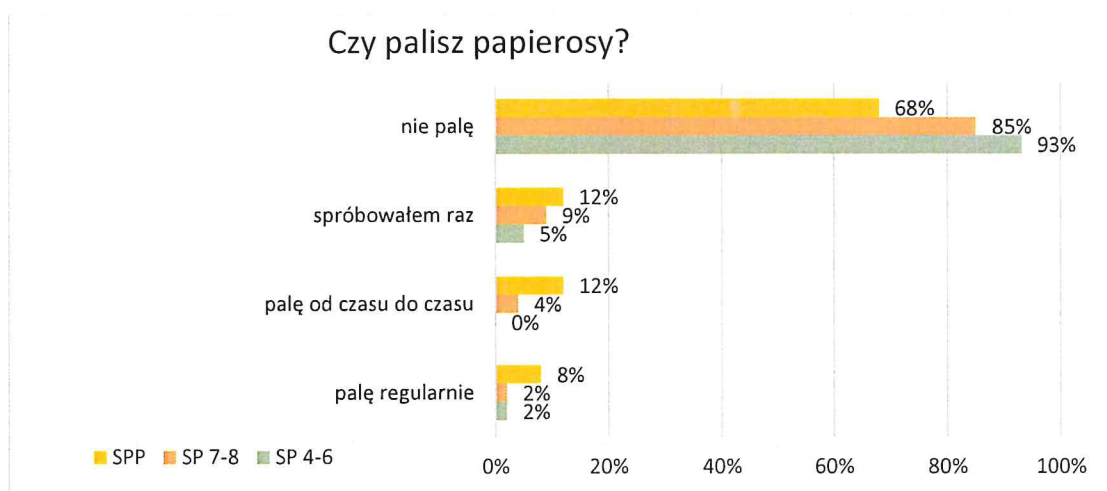
Jak wynika z badania ESPAD palenie tytoniu jest wśród uczniów z polskich szkół zachowaniem mniej powszechnym niż spożywanie alkoholu. Chociaż raz w życiu paliło 49,9% uczniów z młodszej i 65,5% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 23,0% uczniów z grupy młodziej i 35,5% ze starszej.

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.

Jak wynika z przeprowadzonych badań, młodsi uczniowie często nie wiedzą, czy ich rówieśnicy palą papierosy (SP 4-6: 40%; SP 7-8: 25%). Jednakże, 25% uczniów SP 4-6, 64% SP 7-8 oraz 81% SPP – wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy.

Większość uczniów szkół podstawowych z Miasta Malbork, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, aktualnie nie pali papierosów (SP 4-6 – 93%; SP 7-8 - 85%). Wśród uczniów szkół ponadpodstawowych nie pali papierosów zaledwie 68% ankietowanych.

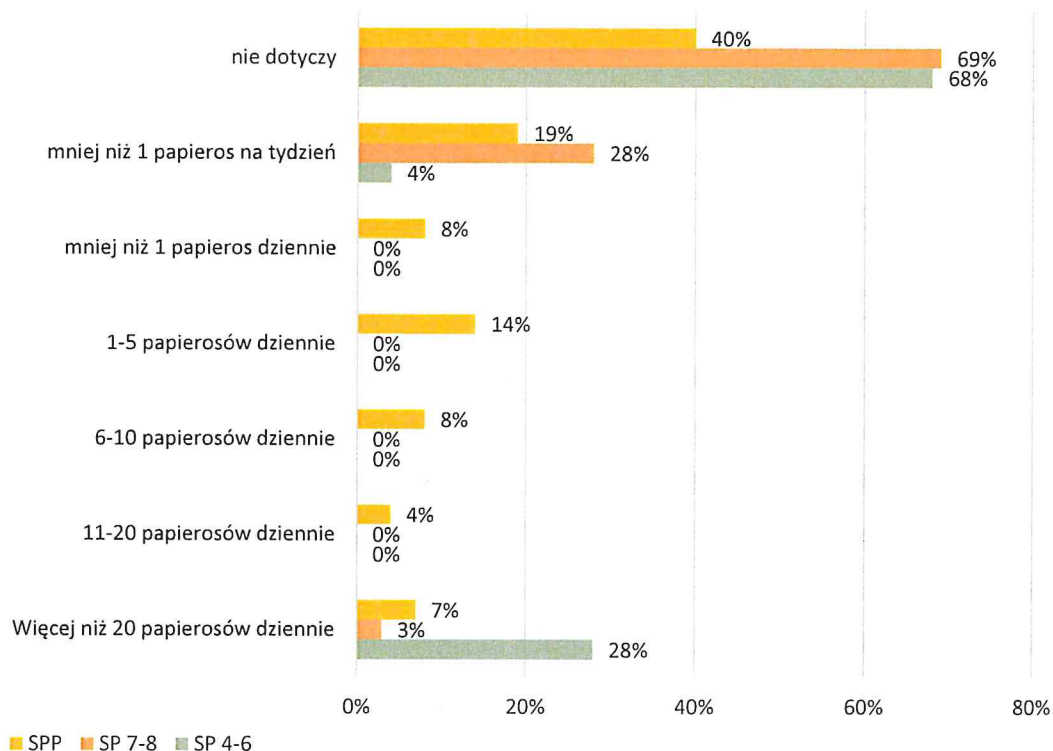

Jak wynika z badania, aż 28% uczniów SP 4-6, 3%, SP 7-8 oraz 7% SPP zadeklarowało, iż w ostatnich 30 dniach przed badaniem wypalili więcej niż 20 papierosów dziennie.

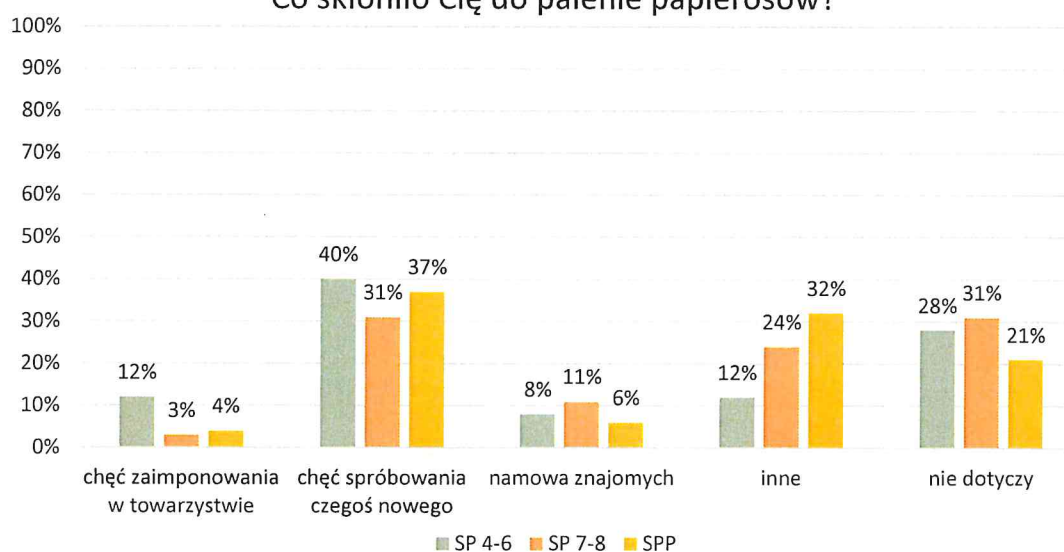
Najczęściej wskazywanymi powodami **palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, była chęć spróbowania czegoś nowego** (SP 4-6: 40%; SP 7-8: 31%; SPP: 37%) oraz z innych niedoprecyzowanych powodów (SP 7-8: 24%; SPP: 32%).

A

Jak często palił(a)ś papierosy w ciągu ostatnich 30 dni?

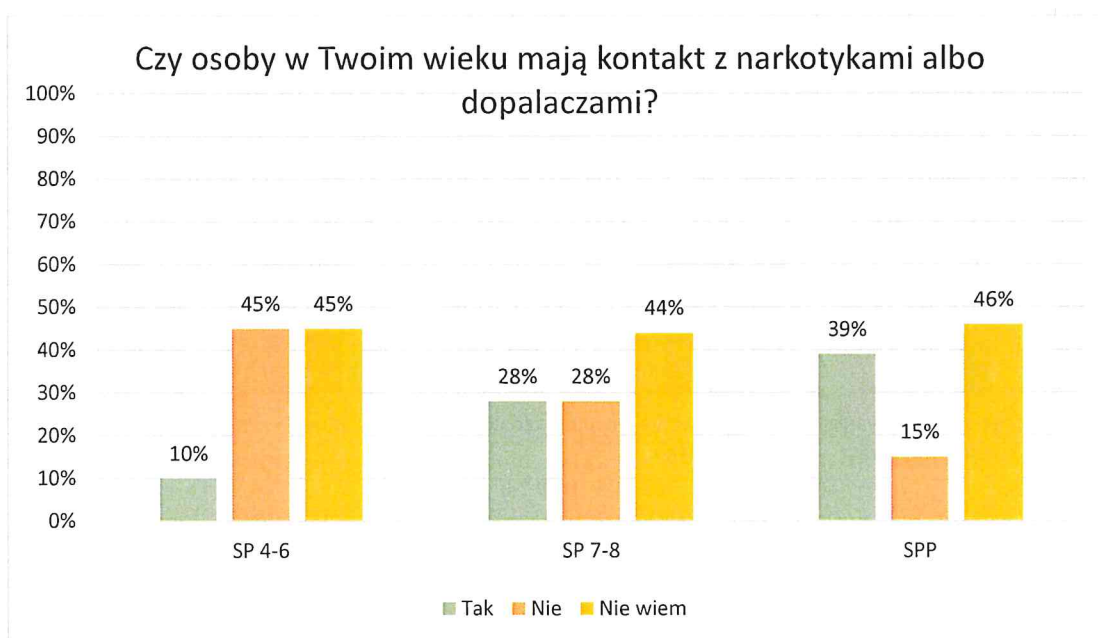
Co skłoniło Cię do palenie papierosów?

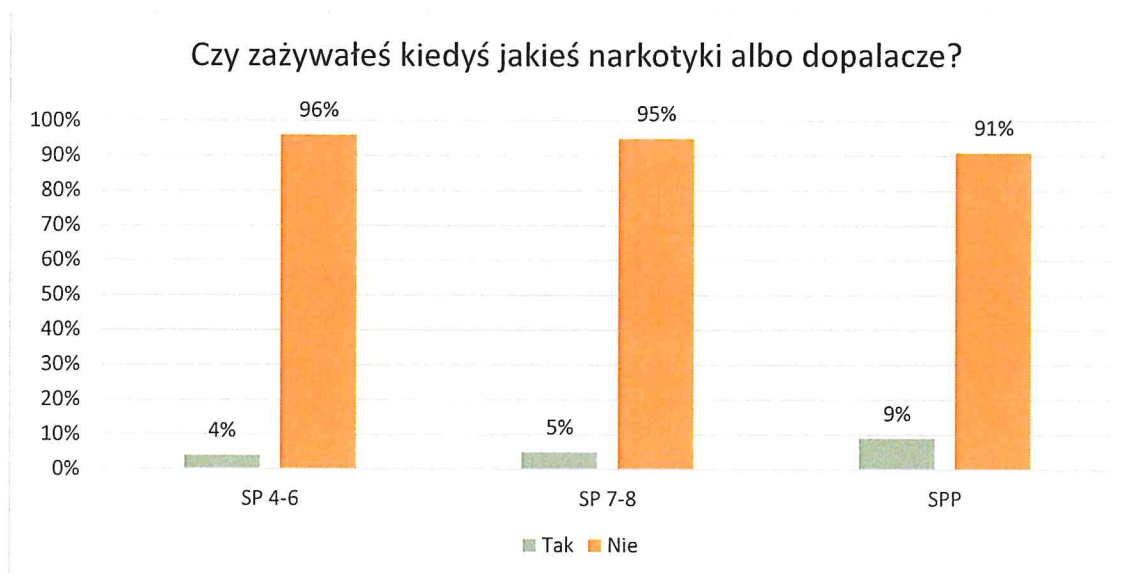

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

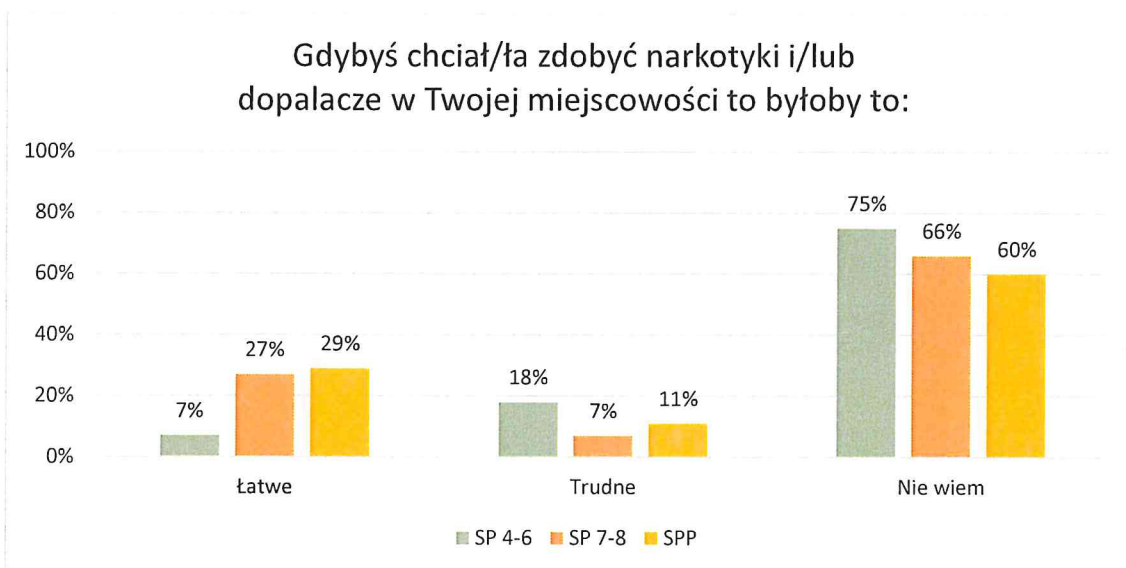
Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania wśród polskiej młodzieży substancji nielegalnych (narkotyki, dopalacze), niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,4% młodszych uczniów i 37,0% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych wśród uczniów gimnazjów jest amfetamina (4,2%), a wśród uczniów szkół wyższego poziomu – ekstazy (5,1%). Aktualne, okazjonalne używania substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia marihuanę lub haszysz przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów używa tych środków ponad 16,7% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 29,6%.

Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 10% uczniów SP 4-6, 28% SP 7-8 oraz 39% SPP wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami. **Dodatkowo, 4% ankietowanych uczniów SP 4-6, 5% SP 7-8 oraz 9% SPP deklaruje, że przyjmowali substancje psychoaktywne takie jak narkotyki i dopalacze.**

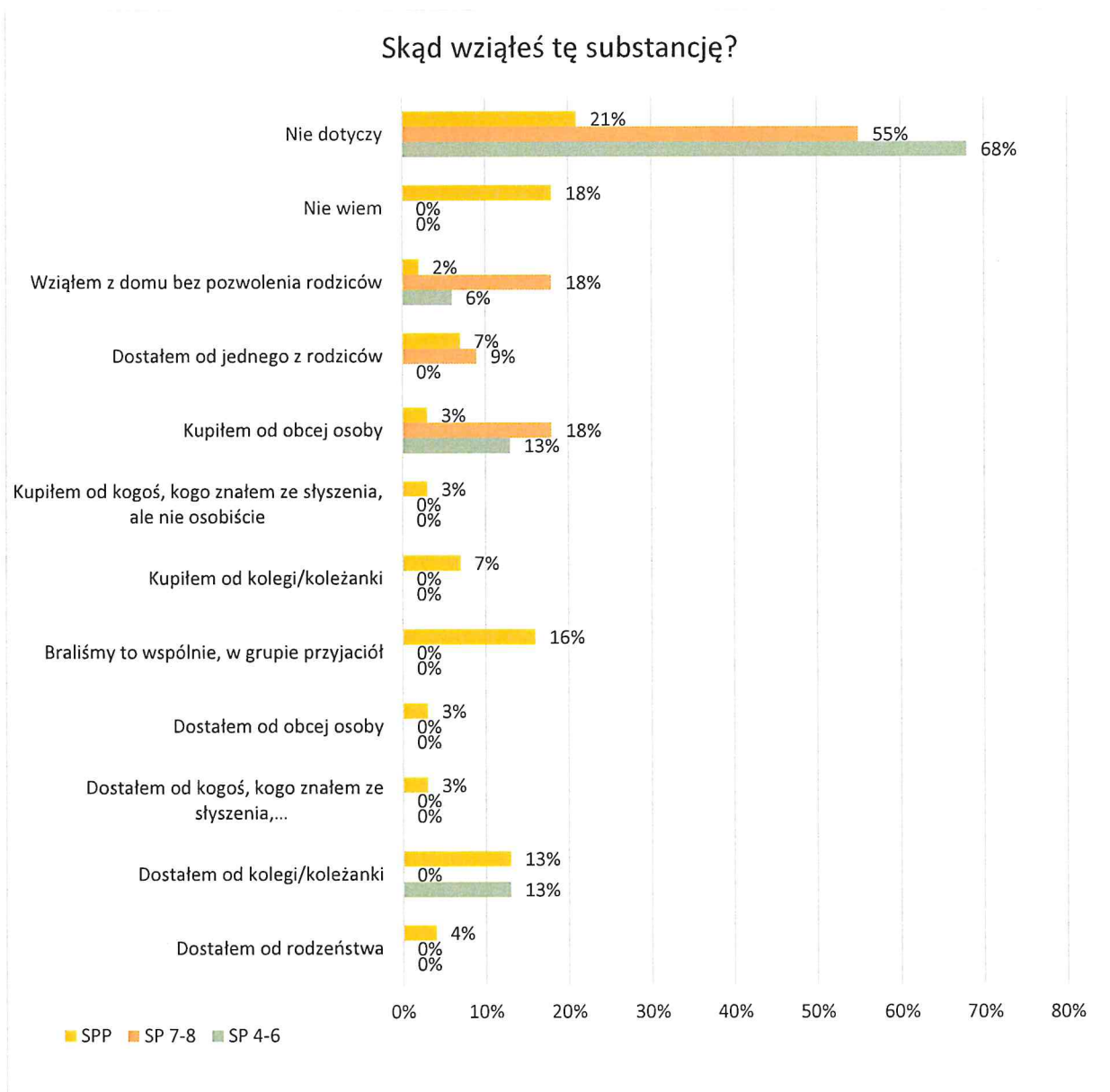

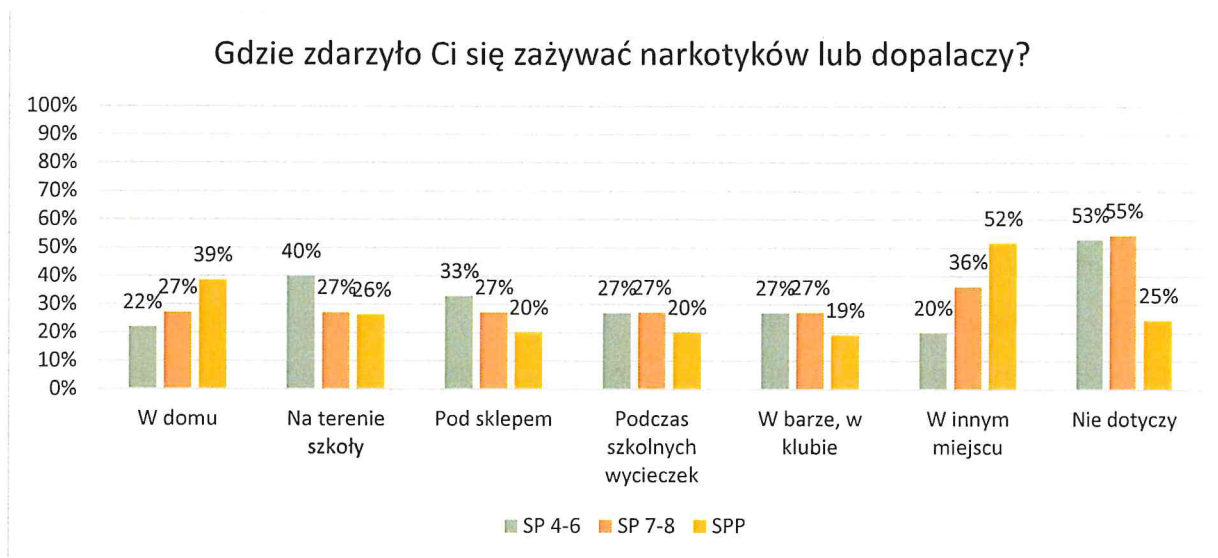
Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie **najczęściej wskazywali, że nie mają takiej wiedzy** (SP 4-6: 75%; SP 7-8: 66%; SPP: 60%). Jednakże, 7% uczniów SP 4-6, 27% SP 7-8 oraz 29% SPP – odpowiedziało, że byłoby to łatwe. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

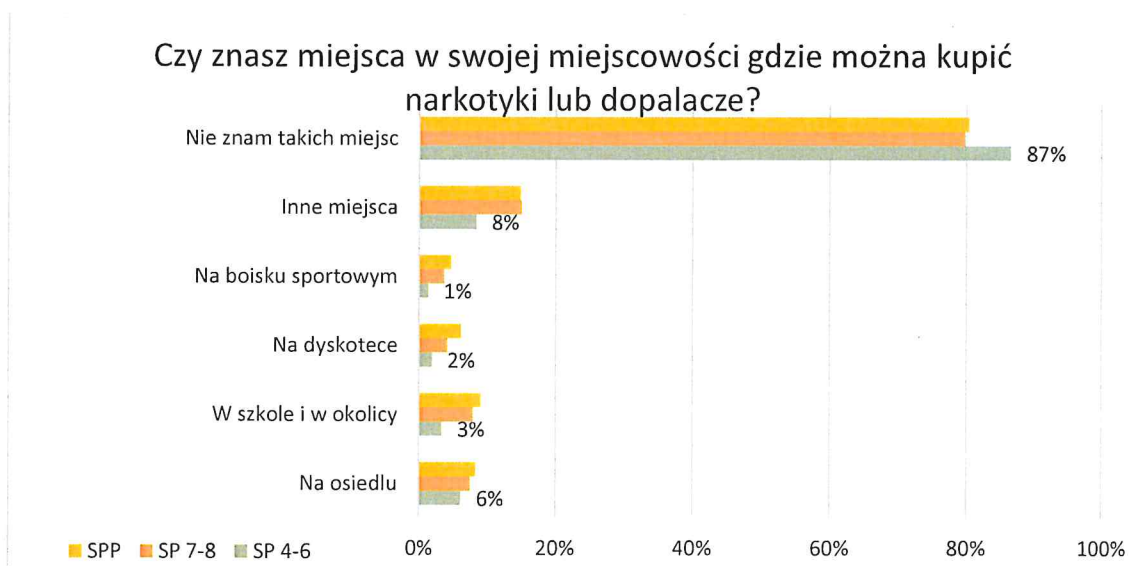
Jak pokazują nasze badania – uczniowie najczęściej pozyskali narkotyki lub dopalacze od nieznanych im osób (SP 4-6: 13%; SP 7-8: 18%), a od przyjaciela/przyjaciół (SPP: 16%).

Ankietowani zadeklarowali, iż najczęściej sięgają po omawiane substancje psychoaktywne w domu (SP 4-6: 22%; SP 7-8: 27%; SPP: 39%). Niepokojące jest, iż pojawiły się odpowiedzi, które wskazują na to, że uczniowie zażywają narkotyki i dopalacze w szkole (SP 4-6: 40%; SP 7-8: 27%; SPP: 26%), a także podczas wydarzeń przez nią organizowanych (wycieczki).

Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6: 87%; SP 7-8: 80%; SPP: 80%), **aczkolwiek wśród ankietowanych pojawiały się takie odpowiedzi jak: osiedle, szkoła i jej okolice, a także dyskoteki.**

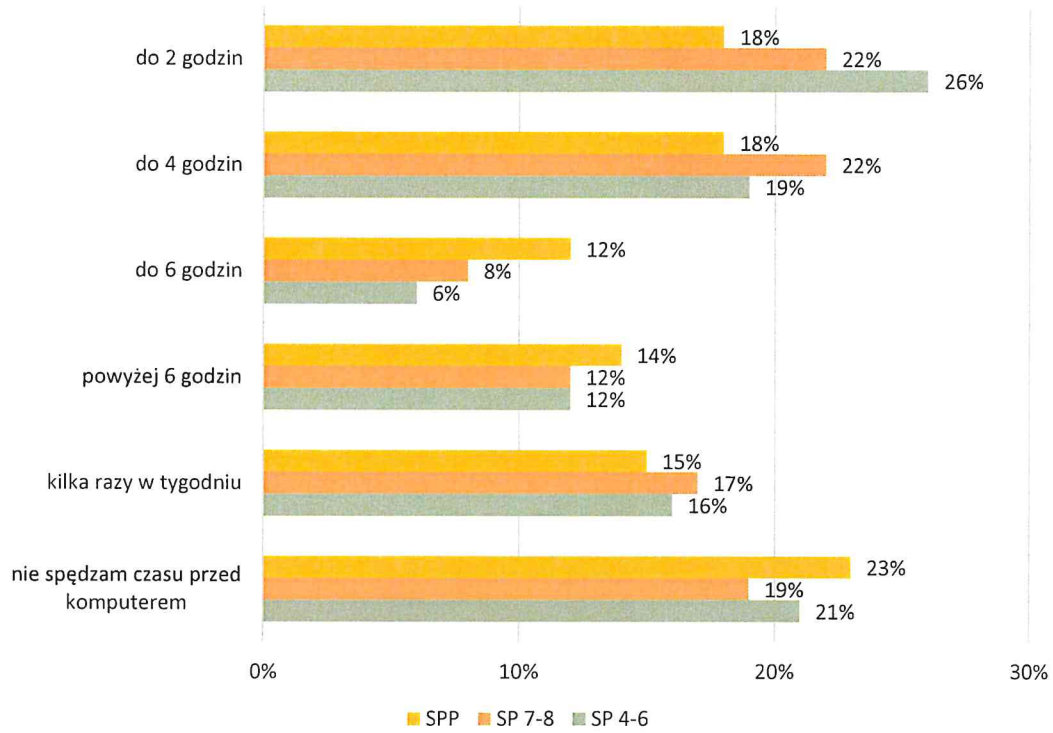
Problematyka nieprawidłowego korzystania z Internetu i komputera (w tym, nadużywanie) staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szeroki wachlarz aktywności – zarówno prorozwojowych (dostęp do wiedzy), jak i patologicznych (m.in. dostęp do treści pornograficznych). Jedną z najbardziej rozpowszechnionych aktywności, które można wykonywać będąc online, jest granie w gry czy korzystanie z portali społecznościach. Mimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, nawet przez dzieci, niesie ze sobą wiele korzyści, to należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenia wynikające z nadmiernego, pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przykładami niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z nielegalnym użytkowaniem Internetu, pozostaje obszar związany z negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Spędzanie coraz większej ilości czasu przed monitorem komputera ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, ale także dla rozwoju emocjonalnego i społecznego.¹⁰

Wraz z wiekiem spada liczba godzin dziennie przeznaczonych na korzystanie z komputera (poza wykorzystaniem komputera do nauki). Większość młodszych uczniów spędza przed komputerem do dwóch godzin dziennie (SP 4-6 - 26%). Co niepokojące część uczniów spędza przed komputerem więcej niż 6 godzin dziennie (SP 4-6 - 6%, SP 7-8 - 8% SPP - 12%).

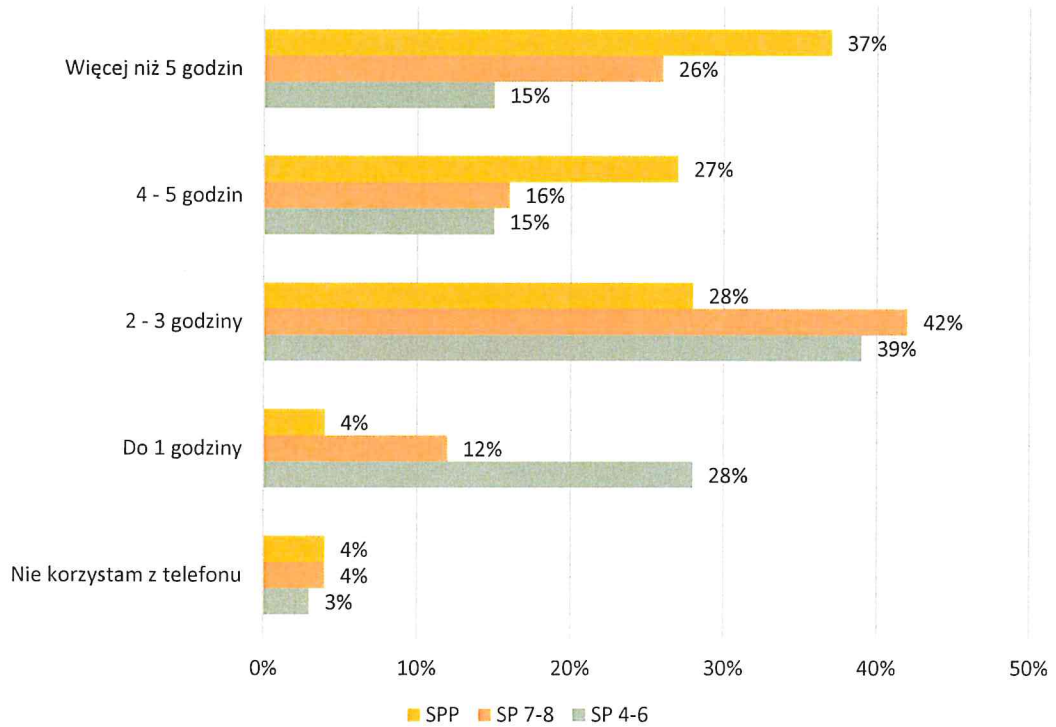
W przypadku korzystania z telefonu uczniowie deklarują czas: 2-3 godziny (SP 4-6 - 39%; SP 7-8 - 42%; SPP - 28%) oraz 4-5 godzin (SP 4-6 - 15%; SP 7-8 - 16%; SPP - 27%). W praktyce może to oznaczać, że po zakończeniu lekcji korzystanie z komputera i telefonu jest dla nich jedyną formą spędzania czasu.

¹⁰ Rowicka M., *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015

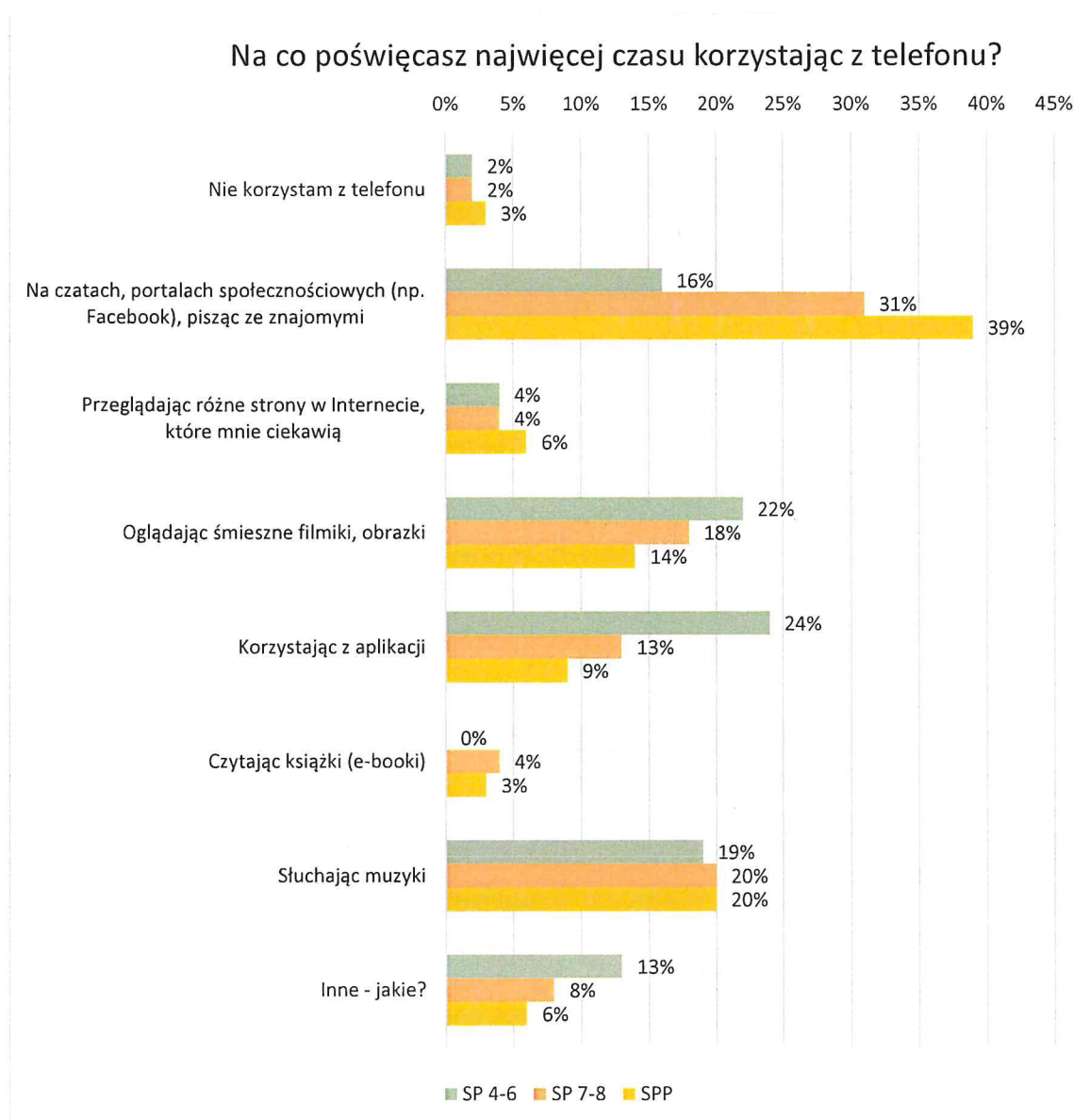
Częstotliwość korzystania z komputera

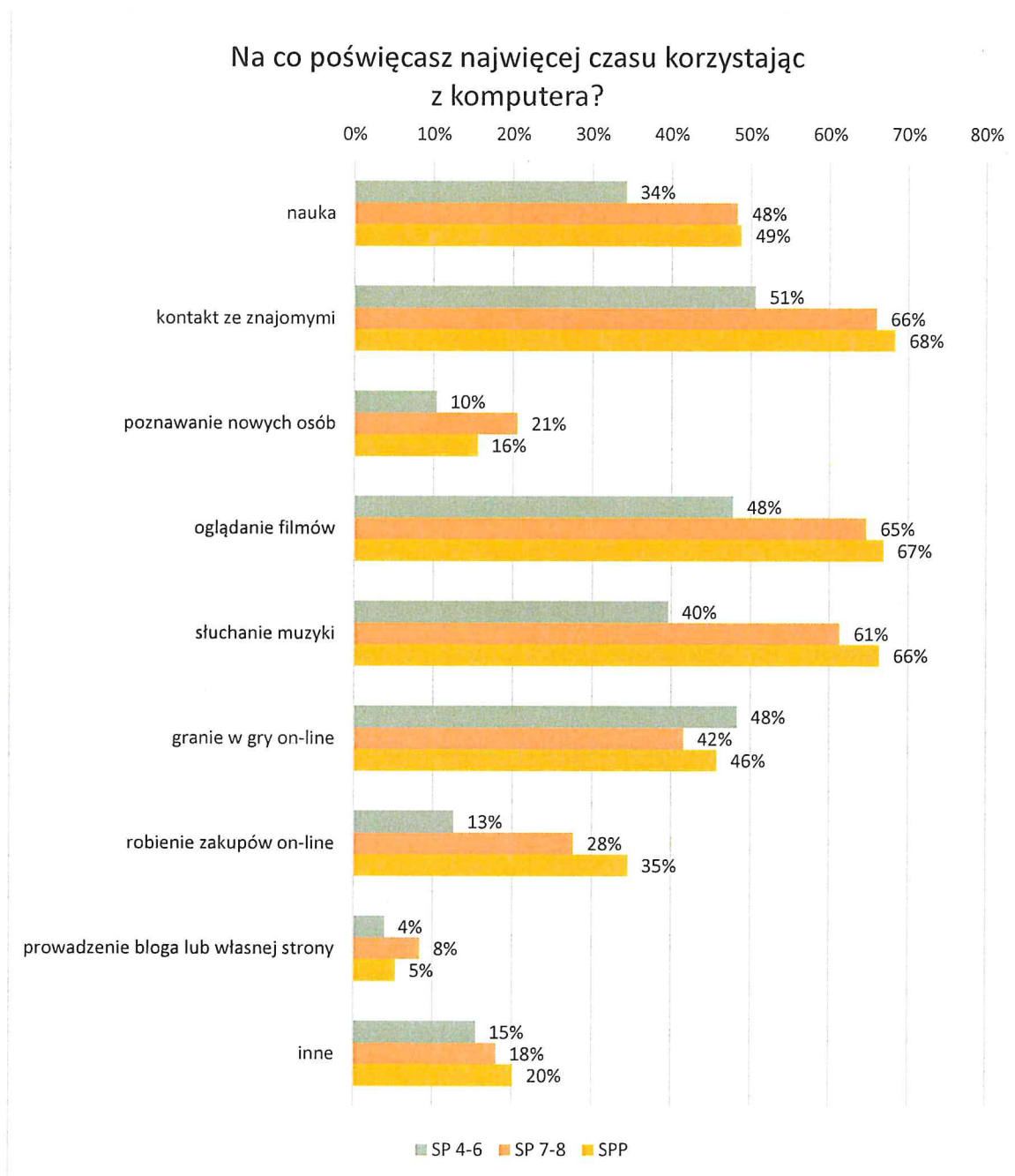

Częstotliwość korzystania z telefonu

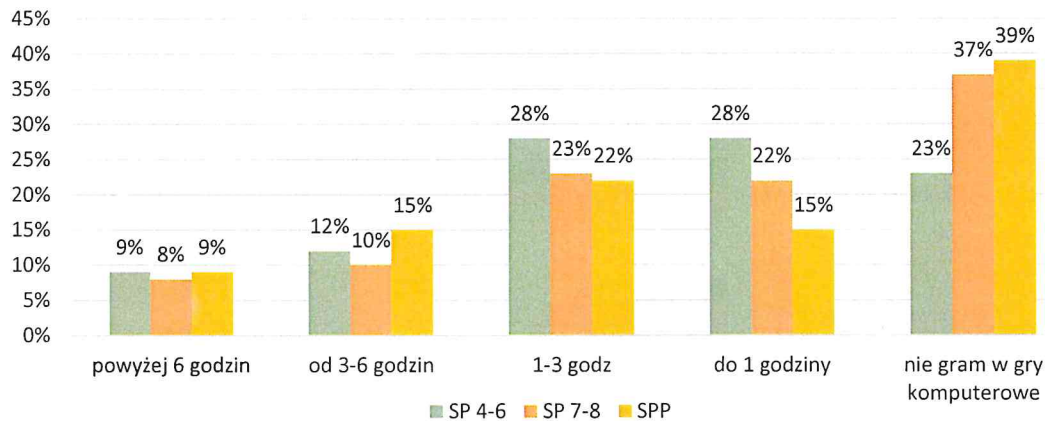
Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują telefon, kiedy spędzają przy nim czas. **Najbardziej popularnymi formami okazują się być: korzystanie z aplikacji (SP 4-6: 24%) oraz czaty i portale społecznościowe (SP 7-8: 31%; SPP: 38%).** Natomiast podczas korzystania z komputera na pierwszym miejscu znajdują kontakty ze znajomymi (SP 4-6: 51%; SP 7-8: 66%; SPP: 68%), a następnie oglądanie filmów (SP 4-6: 48%; SP 7-8: 65%; SPP: 67%).

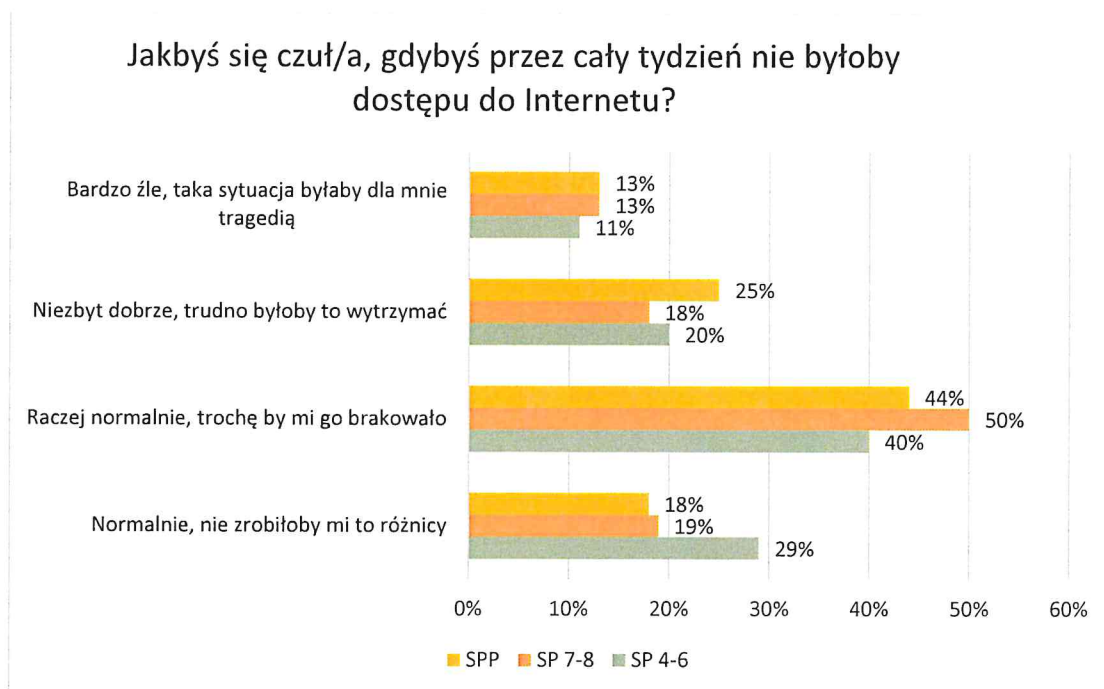
Zapytaliśmy uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na graniu w gry komputerowe. Optymistyczne są wskazania 23% uczniów klas 4-6, 37% 7-8 oraz 39% SPP, ponieważ nie grają w gry komputerowe. Jednakże, aż 21% najmłodszych, 18% średnich oraz 24% najstarszych uczniów poświęca ponad 3h dziennie na tę formę rozrywki.

Ile czasu w ciągu dnia poświęcasz na granie w gry komputerowe?

Łącznie 69% uczniów klas 4-6, 69% uczniów klas 7-8 oraz 62% młodzieży szkół ponadpodstawowych deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miały dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów także przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu (SP 4-6 – 31%; SP 7-8 – 31%; SPP – 38%). Jednocześnie relatywnie niewielka grupa uczniów stwierdziła, że korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby negatywnie – do tego stopnia, iż byłoby to dla nich tragedią (SP 4-6 – 11%; SP 7-8 – 13%; SPP – 13%). Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

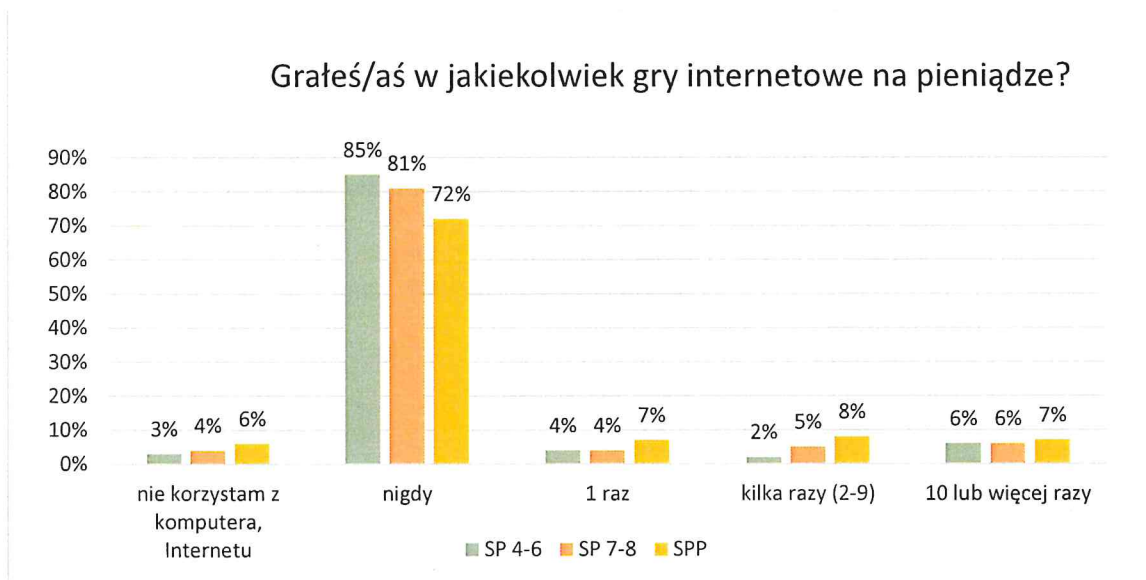
Am

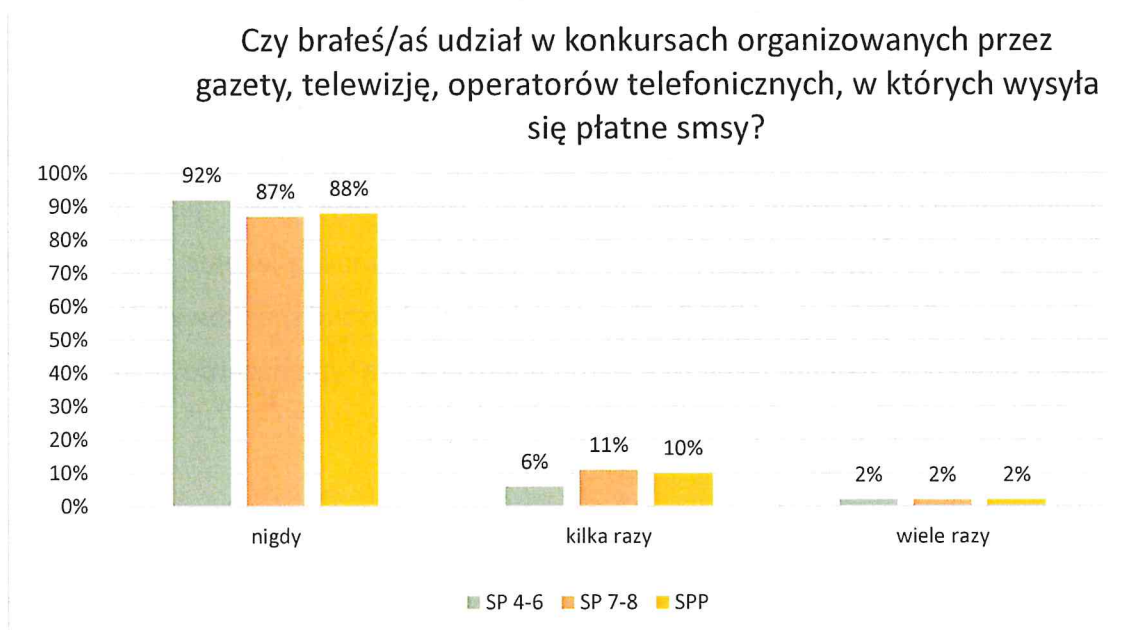
Hazard wydaje się być rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodne gry hazardowe coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)¹¹.

¹¹ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

Uczniowie z Miasta Malbork w sporej większości (SP 4-6: 85%; SP 7-8: 81%; SPP: 72%) nie mają doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze. Szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytanie o doświadczenie z tą formą hazardu przedstawiono na poniższym wykresie.

Jeżeli chodzi o konkursy polegające na wysyłaniu płatnych smsów organizowane przez telewizję, gazety czy operatorów telefonicznych, badania wskazują, że wśród młodzieży Miasta Malbork nie są one popularne – 92% uczniów klas 4-6, 87% uczniów klas 7-8 oraz 88% uczniów SPP – nigdy nie brało w nich udziału.

Ca

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy Miasta Malbork

- W opinii mieszkańców Miasta Malbork najistotniejszymi problemami społecznymi są: zanieczyszczenie powietrza (95%) oraz uzależnienie od alkoholu (70%).
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu mieszkańcy Miasta Malbork odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o niskim poziomie ryzyka – badani spożywają alkohol z rozważą, wypijając przy tym małe ilości alkoholu (1-2 porcje: 67%, 3-4 porcji: 30%).
- Dla 99% badanych w najbliższej okolicy znajdują się odpowiednia liczba punktów, gdzie można nabyć alkohol.
- 67% respondentów uważa osoby pijące alkohol za zagrażające bezpieczeństwu w lokalnym środowisku.
- 99% ankietowanych przyznało, że nie posiada wiedzy na temat miejsc w lokalnym środowisku, w których osoby borykające się z problemem uzależnienia od alkoholu uzyskałyby pomoc.
- Palenie wyrobów tytoniowych wśród dorosłych mieszkańców Miasta Malbork nie jest rozpowszechnionym nałogiem – 6% badanych deklaruje, że okazjonalnie pali papierosy lub e-papierosy, a nałogowe palenie wyrobów tytoniowych zadeklarowało 10%. Abstynencję nikotynową deklaruje 84% dorosłych.
- Badani respondenci deklarują, że znają w swoim środowisku osoby przyjmujące substancje odurzające tj. narkotyki i dopalacze – 7% zna przynajmniej jedną osobę.
- Problem uzależnienia od gier hazardowych na terenie Miasta Malbork jest zauważalny – jednakże 15% mieszkańców przyznaje, że grywa w gry na pieniądze a jako przyczyny uwikłania hazard badani wskazują: 53% ankietowanych przyznaje, że grywa w owe gry, ponieważ jest to ich sposób na tzw. „nudę”, a 27% gra, gdyż jest uwielbiają emocje towarzyszące hazardowi.
- 1% badanych mieszkańców Miasta Malbork deklaruje, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy w rodzinie, a 6% podejrzewa, że może do tego dochodzić.

- 83% ankietowanych mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Badani wskazali szczególnie na potrzebę organizacji warsztatów profilaktycznych dla uczniów (42%), ogólnopolskiej kampanii profilaktycznej (37%) oraz otwarte konsultacje z terapeutą uzależnień (16%).

Rekomendowane działania dla dorosłych mieszkańców:

- Kontynuowanie prowadzonych działań i kampanii informacyjnych dotyczących negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Miasta plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych. Kampania powinna uwzględniać również informacje dla mieszkańców Miasta, na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu (także jeśli chodzi o kogoś znajomego lub członka rodziny).
- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.

- Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu
- Wskazane jest zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.
- Należałoby mimo wszystko zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy **odpowiedzialnie podchodzą** do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol zawsze sprawdzają dowody potwierdzające wiek. Jednakże, zestawiając te wyniki z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu Miasta Malbork, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych. Kampania informacyjna może, zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach. Rekomenduje się także zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmacnianie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawców z Policją.

Dzieci i młodzież szkolna

- Spożywanie napojów alkoholowych przez dzieci i młodzież szkolną w Mieście Malbork można określić na średnim poziomie ryzyka. Inicjację alkoholową ma za sobą 6% ankietowanych uczniów SP 4-6, 9% SP 7-8 oraz 43% uczniów SPP. Planując oddziaływania profilaktyczne kierowane do dzieci i młodzieży warto wykorzystywać proces uczenia się rówieśniczego. Jest to sytuacja, w której dorastający człowiek czerpie pozytywne poglądy i postawy nie tylko od nauczyciela czy pedagoga, ale głównie od swoich rówieśników. Jeśli podczas programów profilaktycznych zostaną przeprowadzone odpowiednio dobrane ćwiczenia i zabawy, uczniowie sami wyciągną wnioski dotyczące alkoholu i będą mieli okazję podzielić się nimi z grupą.
- Młodzi ludzie najczęściej deklarują spożywanie piwa (SP 4-6: 6%; SP 7-8: 7%; SPP: 31%) oraz wódkę (SPP - 28%). Tutaj warto zaznaczyć, że część młodych ludzi (SP 4-6: 11%; SP 7-8: 17%; SPP: 25%) jest przekonana o prawdziwości mitu jakoby alkohol w piwie był „słabszy”. Większość uczniów przyjmuje konstruktywne postawy wobec substancji psychoaktywnych i ma świadomość ich szkodliwości.
- Badania wykazały, że pewien odsetek badanych młodych mieszkańców Miasta Malbork palił lub nadal pali wyroby papierosowe. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się sobą 7% uczniów SP 4-6, 15% SP 7-8 oraz 32% SPP. Najczęściej wskazywanymi powodami palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową była chęć spróbowania czegoś nowego. Jednocześnie, niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych oraz napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.
- Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze występuje wśród uczniów szkół Miasta Malbork (SP 4-6: 4%; SP 7-8: 5%; SSP: 9%). 7% młodszych uczniów, 27% starszych uczniów oraz 29% najstarszych uczniów – potrafi ocenić, czy nabycie owych substancji jest w ich otoczeniu łatwe. W związku z powyższym należy zwrócić uwagę na profilaktykę narkotykową wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych

bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.

- Niepokój budzi ilość czasu spędzanego na korzystaniu z komputera, telefonu komórkowego. Uczniowie spędzają dziennie w ten sposób nawet powyżej 6 godzin dziennie. Oznaczać to może, że po zakończonych lekcjach są to ich jedyne formy spędzania czasu. Należy mieć na uwadze, iż trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po stronach internetowych oferujących niewiele wartościowych treści. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.
- Zauważalnym problemem wydaje się być skłonność uczniów do korzystania z gier hazardowych, a internetowe gry „na pieniądze” zaczynają być coraz bardziej popularne wśród dzieci i młodzieży. Warto zaznajomić uczniów z tematyką powstawania uzależnienia od hazardu, na przykład poprzez przeprowadzenie warsztatów profilaktycznych lub krótkich pogadanek na lekcjach wychowawczych.
- Uczniowie w Mieście Malbork deklarują w zdecydowanej większości bardzo dobre lub dobre relacje z opiekunami. Zaleca się rozwijanie pozytywnego potencjału rodziny i jednocześnie wzmacnianie czynnika chroniącego, jakim jest pozytywna więź dziecka z rodzicami poprzez realizację warsztatów podnoszących kompetencje wychowawcze rodziców. Jednocześnie warto zauważyć, że większość uczniów nie ufa swoim nauczycielom i nie skorzystałoby z możliwości rozmowy z nimi na temat problemów z substancjami psychoaktywnymi.

Rekomendowane działania dla środowiska szkolnego:

- **Organizacja spotkań, pogadanek, zajęć i warsztatów dla uczniów, które będą:**

- wskazywały negatywne skutki picia alkoholu, palenia papierosów i uzależnienia od tych substancji,
 - uświadamiały uczniom jak uzależnienie wpływa na życie,
 - rozwijały asertywną postawę – umiejętność odmowy,
 - kształtowały postawy wolne od używek oraz promowały zdrowy styl życia,
- uczenie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu oraz będą miały na celu:
- poznanie zasad ochrony danych osobowych w Internecie przez uczniów,
 - uczenie zasady stosowania ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci oraz postawy wzajemnego szacunku w Internecie,
 - kształtowanie w młodych ludziach czujności w stosunku do innych szczególnie nieznanym,
 - dostarczenie uczniom wiedzy dotyczącej zarówno korzyści, jak i zagrożeń płynących z użytkowania Internetu,
 - kształtowanie postaw uczniów sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z czasem i doбором treści programów komputerowych oraz Internetu,
 - podnoszenie świadomości uczniów dotyczących ograniczeń prawnych wynikających z korzystania z sieci,
 - ukazanie wpływu hazardu na funkcjonowanie młodego człowieka,
 - poznanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
 - poznanie wpływu jaki ma na życie hazard,
 - pokazanie jak budować pozytywny obraz samego siebie.
- **Poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli oraz rodziców poprzez szkolenia i spotkania otwarte w tematyce:**
 - ✓ Przyczyn wchodzenia w uzależnienie, charakterystyki substancji psychoaktywnych.
 - ✓ Wskazania miejsca nauczyciela i rodzica w procesie szeroko pojętej profilaktyki uzależnień.
 - ✓ Ukazania znaczenia i oczekiwanych skutków programów profilaktycznych.
 - ✓ Sposobów wyjścia z uzależnienia.
 - ✓ Ukazania roli komunikacji w relacjach z dzieckiem i uczniem.
 - ✓ Przedstawienie mechanizmu i konsekwencji uzależnienia.
 - ✓ Zwrócenie uwagi na różne formy uzależnienia.

- ✓ Przekazanie rzetelnej i dokładnej wiedzy o specyfice czynności uzależniających oraz ich wpływie na organizm i psychikę młodych ludzi.
- ✓ Omówienie poszczególnych uzależnień behawioralnych tj. pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm i uzależnienie od hazardu, gier, zakładów, seksu.
- ✓ Omówienie: ZUI – Zespół Uzależnienia do Internetu, wpływ komputera i Internetu na młodego człowieka, rodzaje aktywności dzieci i młodzieży w sieci, zalety korzystania z Internetu.
- ✓ Najpopularniejsze zagrożenia Internetu.
- ✓ Jak chronić własne dziecko – poradnik dla wychowawców klas i nauczycieli, sposoby ochrony dzieci przed zagrożeniami w sieci.
- ✓ Nowe zagrożenia m.in: sexting – nastoletnia auto-pornografia w sieci, cyberprzemoc, era informacji i manipulacji medialnej, kampanie społeczne dotyczące zagrożeń związanych z Internetem.
- ✓ Programy pozwalające kontrolować dostęp dzieci do komputera i Internetu.

